

ЛІТАРАТУРА І МАСТАЦТВА

ОРГАН МІНІСТЭРСТВА КУЛЬТУРЫ І ПРАДЛЕННЯ СІОУЗА ПІСЬМЕНІКАУ БССР

№ 8 (1127)

Субота, 26 студзеня 1957 года

Цана 40 кап.

КОЖНАМУ КАЛГАСУ—СВОЙ КЛУБ!

СВАІМІ СІЛАМІ

Яркія агні спецыяльна выкарыстаны ў Гарадніцкага сельскага Дома культуры...

Дармагачы культасветустановам поўнацэнна асабіста іх бюджэты. Варта адзначыць тое, што наша газета за апошні час...

А навіна ў Доме культуры абдыслы асабіста радзіна падае. Упершыню на сцене сельскага Дома культуры была пастаноўлена опера ўкраінскага кампазітара Н. Лысенка «Патэя-патаўка».

Навіна ЦК КПБ прыняў пастанову «Аб калгасных клубах». У пастанове ўказваецца, што многія сельскагаспадарчыя рэспублікі за апошнія гады эканамічна значна ўмацавалі і маюць усе магчымасці...

У нашай краіне стала ўжо звычайнай, будзённай справай, калі калгасныя артысты пачынаюць стаяць пачаўшы п'есам, якія ідуць на сценах працуемых стацыйных тэатраў, калі народныя песні і песні савецкіх кампазітараў выконваюць калгасныя а-капеліныя хоры.

Такое становішча тлумачыцца тым, што ў большасці калгасных рэспублікі, асабліва ў сельскагаспадарчых Гарадніцкага, Брунскага, Мастоўскага, Навіцкага раёнаў, парушаюцца ўстаноўлены Статутам сельскагаспадарчых аддзяленняў з'яўляюцца ў культуры патрэбы. Сёння мы друкуюм карэспандэнцыю з Любачынскага раёна, у якім большасць калгасных сталі мільянерамі.

За гады савецкай улады непаравнальна вырас культурны ўзровень жыхароў калгаснай вёскі. Школы і клубы, бібліятэкі, радыё і кіно, газеты і часопісы—нось тых велізарных здыжкі мірнай стваральнай працы савецкіх людзей, без якіх цяпер не можа абойсціся ніводны калгас.

Алічаны ў культфонды на рэспубліцы склаў у мінулым годзе выліку суму—каля 70 мільянаў рублёў. Меркавалася, што калгасны пабудуецца больш 600 клубоў. Але і навіна іх не была ўздзена, бо, як правіла, сродкі, што адпускаюцца калгасам на культурныя патрэбы, або зусім не асвойваюцца, або выкарыстоўваюцца не па прызначэнню.

Бурны росквіт культуры калгаснай вёскі стаяць перад мясцовымі партыйнымі і савецкімі арганізацыямі, работнікамі культурна-асветных устаноў, сельскай інтэлігенцыяй адначынку і высокароднымі рабочымі. Значна ўскладнілася цяпер работа сельскіх клубоў, бібліятэк і хата-чытальняў. Нікога не задавальняе напярэдкім тэатральнымі лекцыяй або даклад, сумы і нецэнныя канцэрты мастацкай самадзейнасці, а тым больш—хатніцкія і навуковыя памяшканні, у якіх размяшчалася ўстаноўка культуры.

Пашыраецца сетка культурна-асветных устаноў у Давыд-Гарадніцкім раёне. Калі ў 1954 годзе налічвалася дзевяць хата-чытальняў і клубоў, дык цяпер іх 17. Ужо ў гэтым годзе адкрыта новая сельская бібліятэка ў вёсцы Калыбі Мераніскага сельскага Савета. Хорская хата-чытальня перанесена ў новы клуб калгаса «17 Верасня».

У нас ёсць ямаля добрых клубоў, бібліятэк і хата-чытальняў, якія сталі сапраўды цэнтрамі масава-палітычнай і культурна-асветнай работы ў вёсцы, якія аказваюць вялікую дапамогу мясцовым партыйным арганізацыям у прапагандаваць рэалізацыю XX з'езду нашай партыі. Гэта прыгожыя, добраўпарадкаваныя клубы калгасаў «Комінтэрн» Магілёўскага раёна, «Рассвет» Кіраўскага раёна, «Чырвоныя будні» Кіраўскага раёна, «Гэты Манькавіцкая хата-чытальня Станіскавага раёна, Любачынскае сельскае клуб Жыткавіцкага раёна, Ліскаўскі Дом культуры Ружанскага раёна і многія іншыя.

Што забяспечыць поспех і ўсеагульнае прызнанне гэтых устаноў культуры? Чаму яны сталі любімымі месцамі адначынку працаўнікоў калгаснай вёскі? Сакрэт раскрытаецца вельмі проста: мясцовы партыйны арганізацыя, сельская саветы і партыйныя калгасныя ўзбуды цікавацца і сістэматычна на ўсім дапамагаюць гэтым культасветустановам. І не трэба згадваць клубы абывацкай парогі сельсаветаў і праўдзінна калгаса, каб нахрытаваць і заваяваць навіна, адначынку грымю на набыццё кніг, культінвентару і г. д. Усе гэтыя выдатныя ўзбуды спецыяльна вырашаюцца тут і не з'яўляюцца тэмамі ў рабоце. А работнікі хата-чытальняў або клубы застанюцца адны клопаты: арганізацыя асветнага і культурнага адначынку для ўсіх колаў сельскага насельніцтва.

Так і ў пачатку быць на самай справе. Аднак п'есам, якія атрымаліся рэалізаваць, часта гаворыцца пра будынак, абывацкае стаўленне да задавальнення культурных патрэб калгаснага сялянства. Заслухана лічыцца лепшым калгасам у Станіскавым раёне сельскагаспадарчы імя Леніна (старшыня тав. І. Кінаў). Калгас атрымлівае мільяныны прыбыткі, а ў вялікай вёсцы Берэжне—цэнтры гэтай сельскагаспадарчай хата-чытальня размяшчалася ў новай хатні.

Перад работнікамі культасветустановаў рэспублікі стаяць пачасныя і адначынку задачы—дапамагчы нашай партыі і ўраду змаганьня за далейшым уздым сельскай гаспадаркі, за наўліццельнае выкарыстанне гістарычных рэспублікі XX з'езду нашай партыі. Усе гэтыя задачы кожнай хата-чытальні, бібліятэцы, кожнага клуба павіны быць актыўнай, наступальнай, павіны быць пачасна звязаны з нацэннымі задачамі нашай зямлі.

Асабліва вырастае значэнне культасветустановаў цяпер, у дні палыхтоўкі за выбараў у мясцовыя Саветы дэпутатаў і бібліятэкаў. У клубы, хата-чытальні і бібліятэках адкрываюцца агітунеты, і трэба зрабіць усе магчыма, каб яны былі з густам і прыгожа аформлены, каб усе наглядныя агітатцы перапанальна расказвала аб вялікіх дзяхах савецкага народа, яго поспехах на ўсіх франтах сацыялістычнага будаўніцтва, аб нашай партыі і Саветскай Канстытуцыі. Больш увагі трэба надаць дэп'янаў прапаганда, у кожным населеным пункце неабходна праводзіць не менш двух лекцыяў і дакладаў у месяц. Цікавыя і змястоўныя гутаркі, вечары пытаньняў і алказаў, выступленні перадачы сельскай гаспадаркі, канцэрты мастацкай самадзейнасці—усё гэта трэба сістэматычна наладжваць для нашых выбарчых клубоў. Трэба значна ажыццяўляць работу агіт-брыгад раённых дамоў культуры і сельскіх клубоў, шырока практыкаваць іх выезды ў калгасныя саўгасны і МТС, у аддаленыя вёскі.

Кожны клуб, хата-чытальня і бібліятэка павіны быць сапраўднымі цэнтрамі масава-палітычнай і культурна-асветнай работы ў вёсцы.

Вёска Малешкі—цэнтр аднаго з перадачых на Сучасныя калгасы імя Капініна. Тут ёсць добры клуб. Складанне з суседніх калгасоў кажуць: «Вось-бы нам такі!» У клубе зала на 250 месцаў, поўныя кросны, дыстрыны не горшыя, чым у раённым Доме культуры. У фойе—більярд, радыё. Бібліятэка мае пачасна тысяч тамоў. Іх тут не па-наладжваюцца, напрыклад, калгаснікам з сельскагаспадарчым імя Тольмана, дзе нацыя годоў будуюць клуб.

Мінулай зімой Станіслава Браўсевича прызначылі загадчыкам клуба калгаса імя Капініна. Новы загадчык—чалавек ініцыятыўны, горача любіць сваю справу. Сельскія камуністы, інтэлігенцыя і калгаснікі пайшлі яму насустрэч і дапамагі сваімі падамі.

Ананія і актыўна заваява сваю дзейнасць латарскай

група, якой кіруе дырэктар мясцовай сям'ёўкі У. Прачэніч. Нядаўна У. Прачэніч працягнуў лекцыі аб творчасці Нікітэ Остроўскага і Івана Франка.

Не так проста было згубіць актыўна клуб. Наспела патрэба старэйшых калектываў мастацкай самадзейнасці. А кажу дурчымі вёсцы заняты кіраваньне сам Станіслаў, а вёска кіраўніка драматычнага гуртка не магі знайсці. Хтосьці параіў зварнуцца да калгаснага шафэра Сіціяна Шылоўска.

Але праз два дні шафэр сам прышоў у клуб.

— Я-ж, браце, калісьці на адначынку ў Саўдзку прамію атрымаў за кіраўніцтва гурткам, у газеце пісалі аб гэтым. Дык, думаў, і цяпер спраўдзіся.

За год калгасныя артысты паставілі пяць адначасных п'ес, з'явіліся і свае танцы, сьпевакі. Выяжжалі ў канцэрты і калгасы «Паніць Ільча» і імя Маленкова. Клуб лічыцца сельскім і знаходзіцца на бюджэце сельсавета. Аднак старшыня праўдзінна калгаса Сяргей Падшук не спыніцца на тое, каб дапамагчы клубу. На сродкі культурнага калгаса набыты кросны, акарэон, більярд, гармонік, некалькі струнных інструментаў.

Недаўна работа Малешкаўскага сельскага клуба абмяркоўвалася на пленуме Міністэрства культуры БССР. Калгасны клуб вонят прапаганда дасягненняў перадачых

коў сельскай гаспадаркі і арганізацыі культурнага адначынку калгаснікаў.

Вечарам ваямія яркім святлом вокны клуба ніцць за некалькі кілометраў. І калі калгасны радыёбузэль аб'явіць аб чарговым кінасеансе ці канцэрце мастацкай самадзейнасці, у клуб ахвотна ідуць калгаснікі і з суседніх вёсак—з Папоўска, Борак, Баравушкі. Ідуць з узаўвяданьнем, што вечар не прадае дарэмна. Амагары чытанія знойдуць тут багаты выбар часопісаў і кніг. А калі на сцене калгасны аграном Анастас Стружынскі распачыне мяхі акарэона і хор заспявае «Варага», усе слухачы з захапленнем.

Добра адначыткаваць калгаснікі ў сваім клубе. У гэтым не магла заслуга праўдзінна калгаса.

М. ТЫЧЫНА.

ПРАСТОРНЫ І ПРЫГОЖЫ

Пашыраецца сетка культурна-асветных устаноў у Давыд-Гарадніцкім раёне. Калі ў 1954 годзе налічвалася дзевяць хата-чытальняў і клубоў, дык цяпер іх 17. Ужо ў гэтым годзе адкрыта новая сельская бібліятэка ў вёсцы Калыбі Мераніскага сельскага Савета.

Раней у калгасе «Сінь камуніка» была хата-чытальня. Але знаходзілася яна ў невадзікім будынку, пабудаваным пасля вайны на ініцыятыўнае моладзі. Улічваючы культурныя запатрабаванні калгаснікаў, праўдзінна калгасны аддзяленні сродкі і пабудавала новы клуб на тыповым праекце. Гэта прасторны прыгожы будынак, у якім ёсць глядзельная зала на 600 месцаў, бібліятэка, агра-лабараторыя, накой для заняткаў самадзейных гурткаў. Абсталявана кінобука.

У нас палыхтоўкі да выбараў у мясцовыя Саветы дэпутатаў працоўных клубоў стаў цэнтрам палыхтоўка-масавай работы. Агітатары тав. Шамкевіч, Ліпскі, Немік і іншыя часта выступаюць з лекцыямі і дакладамі аб савецкім выбарчым законе, Канстытуцыі СССР, на навукова-агоспстачныя і сельскагаспадарчыя тэмы.

Каштоўнае ініцыятыўнае праўдзінна калгас «Большыя» пабудаваны для клубу—у вёсках Адамічы і Перабічы. Калгасныя клубы праводзіць вялікую работу на прапагандаваць рэалізацыю XX з'езду КПСС, дасягненняў перадачых савецкай аграбілагітатнай навуцы.

У клубе часта наладжваюцца лекцыі і даклады, канцэрты мастацкай самадзейнасці. Новыя клубы пабудаваны ў калгасе «Запавыта Леніна», «Чырвоны сцяг», імя Леніна, «17 Верасня», «За Радзіму».

Каб палыхтоўкі кіноагоспстачнае сельскага насельніцтва, праўдзінна калгасны «Чырвоны сцяг» і «17 Верасня» набылі ўласныя стацыянарныя кіноагоспстачныя. У клубы абсталяваны спецыяльнымі кінобукамі, наладжана рэгулярная дэманстрацыя новых фільмаў.

Распачалі будаўніцтва новых клубоў сельскагаспадарчых «Першае маля», імя Маленкова, імя Сталіна, імя Варашчыла.

Асабітым-ж кіраўнікі сельскагаспадарчых імя дронна кал-

пачыцца аб задавальненні культурных запатрабаваньняў хатарабоў. У калгасе-мільянера імя Суворова да гэтага часу клуб размяшчаны ў дрэна абсталяваным памяшканні. Даўно можна было пабудаваньня тут новы клуб. У калгасе імя Леніна ёсць новы клуб, але ў імя крослаў, сталаў і ішай мэблі.

Праўдзінна калгасу і сельскай вёсцы павіны зварнуцца больш увагі на хутчэйшае ажыццяўленне будаўніцтва клубоў, поўнае асваенне сродкаў, адлучаных на культурныя патрэбы. У нашым раёне ёсць усе магчымасці пабудаваньня клубоў ў кожнай вёсцы.

І ТРЫЦЯНКА, загадчык Давыд-Гарадніцкага раёнага аддзела культуры.

Прыбыткі мільённыя, а клубу няма

Амаля ўсе калгасы Любачынскага атрамываюць мільённы прыбыткі. Там ёсць усе магчымасці, каб кожны калгас меў добраўпарадкаваны клуб і бібліятэку. Аднак многія кіраўнікі калгасоў мала клопачыцца пра культурны адначынку сваіх хатарабоў.

У калгасе «Чырвоны змея» працуе хата-чытальня. Туліцца яна ў прыгатавай, дэспіскай кватэры. Доўгі час кіраўнікі атрады вялі размовы аб будаўніцтве ўласнага клуба. Іхчэ ў 1955 годзе на гэта былі асваены сродкі. Але яны так і засталіся нявыкарыстанымі. У мінулым годзе будаўніцтва распачата. Калі-ж яно будзе завершана, цяжка сказаць.

У сельскагаспадарчым «Перамога» сродкі, якія адначыткаваць у культфонды, з году ў год не выкарыстоўваюцца. Старшыня праўдзінна тав. Рукавіцкіна не хваляецца тым, што ні ў адной па-

ляводчай брыгадзе няма памяшкання для адначынку хатарабоў.

— У нас добрая канцылярыя, — гаворыць ён.—Найхэй прыходзіць суды і забавалюцца.

А канцылярыя, ажу, дарэчы называюць і клубам, вельмі цясная. Тут знаходзіцца радыёбузэль, стаць некалькі бухгалтарскіх шафаў. Ёсць тут і шафа з літаратурай. Але бібліятэка нічо не загадае, да тако-ж кніжнік фонд не бедны. Прыбыткі ў «Перамоце» перавышае два мільёны рублёў. Мае калгас і свой будаўнічы матэрыял. І калі-б праўдзінна паклапацілася аб будаўніцтве клубоў, іх можна было-б даўно мець не толькі ў цэнтры калгаса, а і ў кожнай ляводчай брыгадзе.

За апошнія гады эканоміка ўмацавалася ў сельскагаспадарчым «Будаўнік». Ёсць магчымасці прыгатаваць тым, што ні ў адной па-

культурныя патрэбы. Але і тут праўдзінна не асабіва турбуецца. У пачатку мінулага года ў вёсцы Закальце быў пабудаваны клуб. Калгаснікі радаліся, але радзець іх была заўчаснай. Справа да канца не вырашана. Унутры памяшканне не абсталявана: няма ніводнага кросла, нават лаўкі.

У час кінасеансаў глядачам няма на чым сядзець, і яны вымушаны прынесці кросны з дому. А між тым сродкі, якія адлучаны ў культфонды, не асвойваюцца.

Два гады назад хатарабы шостай ляводчай брыгады калгаса «Дружба» сваімі сіламі пабудавалі клуб, абсталявалі яго. На жаль, нічо не палухуваць аб арганізацыі работы яго. Праўдзінна і партыйная арганізацыя нават не навапачыліся аб вылучэнні загадчыка. Памяшканне заўсёды на замку, яно не ачышчаецца, не прыбіраецца. Нама ні літарату-

ры, ні настольных гульняў, ні газет, ні часопісаў.

У раёне ёсць ямаля калгасоў, дзе культурнаму адначынку працаўнікоў вёскі наладжваюцца сур'ёзна ўвага, адлучаюцца значныя сродкі для набыцця культінвентару, папашчэння бібліятэчнага фонда новай літаратурай.

У цэнтры вёскі Таль узвышаецца прыгожы цагляны будынак. Гэта клуб калгаса імя Варашчыла—любімае месца адначынку хатарабоў. Праўдзінна калгаса знайшоў сродкі на будаўніцтва памяшкання і абсталяванне яго. Кожны калгас Любачынскага можа мець свой ўласны добраўпарадкаваны клуб. Аб гэтым павіны навапачыцца партыйныя, савецкія і камсамоўскія арганізацыі раёна, усе калгаснікі.

Актуальна залу Мінскай музэчнай школы запоўнілі выбарчымі—рабочымі, служачымі, навучцымі. Для іх лектар абласнога лекцыянага бюро В. Лабаў працягаў даклад аб міжнародным становішчы.

Затым выступіў хор Галоўнага ўпраўлення радзёміафармацыі. Былі выкананы беларускія і рускія народныя песні, песні польскія і румынскія кампазітараў.

У чыгальнай зале навапачыцца могуць навапачыцца з тэкстамі Канстытуцыі СССР і БССР, дакладамі і правамі выдатных дзеячоў партыі і Савецкага ўрада, брашурамі «Як кіруецца наша дзяржава», «Клопаты мясцовых Саветаў» аб патрэбах працоўных», «Савецкі лад—самы дэмакратычны і свецкі», «Выбарчы Закон Беларускай Саветскай Сацыялістычнай Рэспублікі» і іншымі.

Работнікі бібліятэкі зрабілі вітрыну «Беларусь у шостай пяцігодцы». Для выбарчых і агітатароў падабра на калі 200 розных брашураў на грамадска-палітычных, сельскагаспадарчых і эканамічных пытаннях.

Ленінскія ідэі—аснова развіцця савецкай літаратуры і мастацтва

У дні, калі савецкія людзі і ўсе прыдзілі нашай Радзімы рыхтуюцца да саракогоддзя Вялікай Кастрычніцкай сацыялістычнай рэвалюцыі, дзясны савецкай мастацтва і літаратуры могуць з гонарам адзірацца на прайдзенымі ім шляхам. Росквіт нашай Радзімы, росквіт літаратуры і мастацтва звязаны з вялікай роллю Камуністычнай партыі, з ідэямі марксізма-ленінізма. Развіццё савецкага мастацтва і літаратуры—вынік высокай ідэінасці, сувязі іх з жыццём народа, вернасці ленінскім ідэям.

Ідэя вялікага Леніна асвятляюць шлях нашага народа ў будаўніцтве камунізма. Яны вядуць за сабой мільёны працоўных усяго свету.

У бессмертных ленінскіх творах вялікае месца адвядзена пытаням культуры. Усе развіццё савецкай літаратуры і мастацтва, усе іх поспехі абумоўлены ленінскімі думкамі аб літаратуры і мастацтве.

Работа В. І. Леніна «Партыйная арганізацыя і партыйная літаратура» з'яўляецца тэарэтычнай асновай нашай савецкай літаратуры і мастацтва, асновай метаду сацыялістычнага рэалізму. В. І. Ленін з узаўвяданьня яму асабіста выначыў ролі і сілы літаратуры, якая служыць справай рэвалюцыянага народа, ідэяна выхоўвае яго і дапамагае яму ў змяненні свету. Развіваючы між буржуазнай ідэялогіі ад «незалежнасці» літаратуры і мастацтва ад класаў і класавых барацьбаў, аб узяцці «беспартыйнасці» і «сабодзе» іх у буржуазным грамадстве, В. І. Ленін перака-

нальна даў, што гэта «беспартыйнасць» ёсць нішто іншае, як маўлявая агода з буржуазнай ідэялогіяй, як спроба адчыніць ад з'яў рэалізацыі.

Ленінскія ідэі аб свядомым уплыве на творчасць мастака ітарасоў—перамога класа, ітарасоў рэвалюцыянага пераўтварэння свету з'яўляюцца вярнымі выражэннем народнага мастацтва.

Уся гісторыя развіцця савецкага мастацтва і літаратуры звязана з вялікай задачай служэння народу. Ідэяна з народнасцю лепшых твораў савецкай літаратуры і мастацтва па праву паставілі іх у дні першых у савецкай культуры. Ленінскае разуменне народнасці патрабуе, каб літаратура служыла народу, адказвала на яго іжненні і запатрабаванні, амагалася з усім, што перашкаджае росту новага, перадачых.

Народнасць мастацтва звязвалася В. І. Ленінскім з пачыненнем рэалізма, які вызначаецца глабальнай праўдзінасцю аднастайнасцю істотных з'яў рэалізацыі. Гэта асабіва арка раскрыта Ленін у яго атрады Л. Н. Талстога. Ленінскі аналіз творчасці Талстога з'яўляецца ўзорам глабальнага разумення творчага працэсу, сьверджаннем асноўнага метаду мастацтва—рэалізма, заснаванага на аддэстраванні істотных бакоў рэалізацыі.

У радзе артыкулаў В. І. Ленін паказаў усе глабальна значныя тыпалізацыі, якія асноўнага спосабу мастацкага асваення з'яў рэалізацыі. У артыкуле «У лакей-

скай» Ленін імя: «Справа тут імяна ў сацыяльным тыпе, а не ва ўласнасціх асобных людзей. Лакей можа быць сучасным чалавекам, узорным членам свай самі—выдатным грамадзянінам, але ён не можа асуджана на тое, каб крывадушнічаць, накіраваць асноўнай рысай яго прафесійна з'яўляюцца спачуванне ітарасоў пана, якому ён «навапачыцца» служыць «сваёй і праўдай», з ітарасоў тако асраждае, з якога рэпартуеца прыслага».

У вялікай спадчыне В. І. Леніна дакладна вызначаны прынцыпы, якія характарызоўваю мастацкую творчасць і яе значэнне ў грамадстве.

Камуністычная партыя, верная запавятам Леніна, развіваючы яго палажэнні аб ролі літаратуры і мастацтва ў савецкім грамадстве, выхоўвала і накіроўвала савецкіх мастакоў у духу служэння народу. Паставы партыі і ўрада на пытаньня літаратуры і мастацтва, росквіт сацыялістычнай культуры ўсяго нашага многаназынальнага савецкага народа стварылі тым умова, пра якія па-працоўка гаварыў В. І. Ленін: «Гэта будзе свабодная літаратура, таму што не карыстаецца і не кар'ера, а ідэя сацыялізма і спачуванне працоўным будучы вербавальце новай і новай сілы ў і рады. Гэта будзе сабодная літаратура, таму што яна будзе служыць не перакачаны гераіні, не «сверхним Хэсці тысячам», якія сумуюць і церпяць ад ажыроння, а мільянам і дзясаткам мільянаў працоўных, якія складаюць цёт краіны, не сілу, не будучыню».

Беларускі мастак А. Шыбіёў на працягу апошніх год працуе над тэмамі з жыцця і дзейнасці вялікага правадара працоўных В. І. Леніна. Цяпер ён піша карціну «Красавік 1917 года». У аснову ён ўзяў прывяз Влэдзіміра Ільча Леніна на Фінляндскі вахал 16 красавіка 1917 года. Народ у захваленнем сустракае свайго правадара. Для сваёй карціны мастак зрабіў шмат замалювак і эцюдаў.

НАСУСТРАЧ ВЫБАРАМ у мясцовых Саветах

Недаўна калектыв мастацкай самадзейнасці Чачэрскага гарадскога клуба (Гомельскага вобласці) даў канцэрт для выбарчых. Хор выканаў песні «Квітне, Сібір», Мурашэ, «Калі-жне далей другі» Макравасана і іншыя.

Танцавальны калектыв выканаў беларускую народную польку і «Ліўноўку». У заключэнне канцэрта драматычным гурткам паказаў адначасна п'есу «Дзівося на калесах».

Актуальна залу Мінскай музэчнай школы запоўнілі выбарчымі—рабочымі, служачымі, навучцымі. Для іх лектар абласнога лекцыянага бюро В. Лабаў працягаў даклад аб міжнародным становішчы.

Затым выступіў хор Галоўнага ўпраўлення радзёміафармацыі. Былі выкананы беларускія і рускія народныя песні, песні польскія і румынскія кампазітараў.

У чыгальнай зале навапачыцца могуць навапачыцца з тэкстамі Канстытуцыі СССР і БССР, дакладамі і правамі выдатных дзеячоў партыі і Савецкага ўрада, брашурамі «Як кіруецца наша дзяржава», «Клопаты мясцовых Саветаў» аб патрэбах працоўных», «Савецкі лад—самы дэмакратычны і свецкі», «Выбарчы Закон Беларускай Саветскай Сацыялістычнай Рэспублікі» і іншымі.

Работнікі бібліятэкі зрабілі вітрыну «Беларусь у шостай пяцігодцы». Для выбарчых і агітатароў падабра на калі 200 розных брашураў на грамадска-палітычных, сельскагаспадарчых і эканамічных пытаннях.

У алошні час імперыялістычнага прапаганда ўмацаціла нападкі на сацыялістычны лагер. Адлучаючы сілы ленінскіх ідэй і росквіт сацыялістычнага лагера, яна спрабуе сілу барацьбы на ідэялітычным фронце супраць ідэй нашай партыі, супраць ленінскіх прынцыпаў у літарату

Новыя музычныя творы

„Сорак год“

(Кантата М. І. Аладава)

Беларускія кампазітары працуюць над стварэннем новых опер, сімфоній, кантат, хораў, рамансаў, песень, прысвечаных саракагоддзю Вялікай Кастрычніцкай сацыялістычнай рэвалюцыі. Сярод ужо напісаных твораў на гэтую тэму можна назваць лірыка-драматычную кантату М. Аладава „Сорак год“ на тэкст А. Дзежурнінскага.

У гэтым буйным творы, напісаным для чатырох салістаў, змешчана хор і сімфонічны арэстра, вызначыліся лепшыя бакі творчага таленту аўтара, яго высокае прафесійнае майстэрства, смелае аркестраванне і гарманічнае мысленне, глыбокая сувязь з народнымі песеннымі вытокамі.

М. Аладаў не ўпершыню звяртаецца да гэтага жанра. Яшчэ ў 1933 годзе ён стварае першую беларускую кантату „Над ракой Арасай“ па пэрыяда Янкі Купалы, у якой імёнца паказвае гераічную працу народа, званатага асушэннем балот на Палессі. Выдатны беларускі кампазітар М. Аладаў шмат зрабіў для развіцця беларускай музыкі.

Характэрная рыса яго творчасці — імкненне да ўвасаблення ідэй і вобразаў нашага жыцця, якое выязе да перамогі новага над ацымваючым, знайшоў самабытнае і прайзвізнае адлюстраванне ў кантаце.

Кантата „Сорак год“ трэба было-б хутчэй назваць сімфонія-кантатай, таму што аўтар даруе аркестру ў вельмі аздавае месца, напрыклад, у эпізодзе „Барытоны“, самастойную ролю ў раскрыцці амету твора. Самастойнае азначэнне набывае аркестр і ў характэрнасьці пахей і вобразаў. Апрача таго, найбольш буйны і важны раздзел, які раздзяляе аб рэвалюцыйнай барацьбе народа ў 1917 годзе, напісаны ў форме санатага алегра.

Па сваёй музычнай кампазіцыі кантата „Сорак год“ адначаставая, але ў ёй можна адрозніць асобныя самастойныя раздзелы, якія маюць пэўнае самабытнае значэнне. Разам з тым пры гэтым разнастайнасці кампазіцыі і кантрастах раздзелаў уся кантата ўспрымаецца як адзіны і закончаны твор. Усё гэта дазваляе гаварыць аб яе асабліва структурнай завершанасці.

Тэматычнае развіццё твора М. Аладава вызначана пэўнаю логічнасцю, а таксама сабранасцю і лаганізмам. Напрыклад, у кароткім (усёго чатыры такты) аркестровым уступе да першай часткі дазваны асноўны вобраз уся кантаты. Разам з тым гэтай таму нібы пахрытоўвае ўступ сола барытона на словах:

Зямля ты наша родная, Навекі ты свабодная... Ва ўступе пададзены вобраз Радзімы, шырока, распаўсюджана асацыяцыя з вобразамі беларускага краю, з яго пущамі, залатымі лугамі, пералескамі і зялёнымі лугамі.

У гэтай мелодыі шмат узаўвешчана і жыццёвай сілы. Харавы эпізод, які ідзе пасля сола барытона, напоўнены ўнутранай высокароднасцю. Там, дзе спяваецца аб вялікай ролі партыі ў будаўніцтве камунізма, харавы эпізод з яго лейтгармоніяй гучыць магутна і велічна.

Разкім пераходам у мінораўтэр уводзіць слухача ў вала новыя настраў, звязаныя з жыццём беларускага народа ў дарэвалюцыйныя гады. Сумна ліюцца гукі двухгалоснай песні, нібы дзве дзючыны спяваюць аб цяжкім і зорчым мінулым Беларусі. Павольна, задушыла прастая і шчыра песня ўхвалявана расказвае аб чалавечым горах. Сумная песня амяліцца рэплікамі салістаў, нібы асобныя людзі а народа хочаць расказаць аб сваёй долі. Музыка гэтага раздзела шчыльна звязана з беларускім нацыянальным меласам. Па сваёму мелодычнаму тыпу яна бліжэй да лірычных народных песень-галашаньняў. Разам з тым яна глыбока арыгінальная.

У адпаведнасці з агульным настроем гэтага раздзела, які ўможа можна назваць „Якое мінулае народа“, аўтар акамонна ставіцца да выкарыстання аркестра, імкнучыся не адцягваць увагі слухача ад асноўнага мелодычнага вобраза, што ідзе ў хоры. Таксама прыстасавана і гарманічная фактура, за выключэннем драматычных рэплік салістаў.

Разкім кантрастам першаму раздзелу гучыць другая, цэнтральная, гераіка-драматычная частка сімфонія-кантаты „Вялікая рэвалюцыя“, прысвечаная падзеям 1917 года. Аркестровы ўступ, які затым пераходзіць у галоўную партыю ахопаючы, пераносіць слухача ў атмасферу барацьбы. Драматычна напружаны акорды, энергічныя мелодычныя ўзлёты і магутнае гучанне духовага групы аркестра робяць моцна ўражанне і ствараюць вярхуню грозных пахей. Такі ж амет галоўнай тэмы гераічнай барацьбы і перамогі народа ў 1917 годзе.

Пачобную партыю аспазіцыі выконвае хор. У ёй чувальнік песень рэвалюцыйнага папполля і грамадзянскай вайны. Пругкі і выразны рытм аркестравага суправаджэння надае хору характар энергічнага шапіа народа.

Распрацаваная і найбольш драматычная частка цэнтральнага раздзела сімфонія-кантаты заснавана на матэрыяле партыі аспазіцыі. Гэтая частка характарызуецца энергічным чараваннем харавых, сольных і аркестровых урывкаў. У найбольш гераічныя эпізоды харавой партыі ўдзельнічаюць інтанацыі баявой рэвалюцыйнай песні „Отречемся от старого мира“ (рускі варыянт „Марсельезы“), дзе асабліва магутна і ярка гучаць хор і аркестр.

Пасля кульмінацыі ў распрацоўцы ідзе суровы павольны эпізод, у якім народ, атрымаўшы перамогу ў кастрычніцкія дні, успамінае барацьбітоў, што аддалі сваё жыццё за свабоду роднай краіны. У аркестры гучыць урывак з рэвалюцыйнай песні-марша „Вы жертовно пали в борьбе роковой“, які, як і інтанацыі песні „Отречемся от старого мира“, арганічна ўваходзіць у аркестровую тканіну. У гэтым выявілася ўменне аўтара падаць пераважна асіміліруючы драматычныя задачы кампазіцыйнага прыёму.

Пасля сцвярджэння ў рэспубліцы беларускай музыкі. Наглядзячы на некаторыя пажакцы чыста выканаўчага характару, на недахопы тэксту, твор увоўдзе ў рэпертуар нашых канцэртных калектываў і будзе а шкаласцю прыняты савецкай грамадзянсцю.

Б. СМОЛЬСКИ.

Яшчэ поўгода назад тут быў пустыр. А цяпер высока паднялася вежа калгаснага Дома культуры, любімага месца адпачынку членаў сельгасарцелі „Чырвоны пуццалец“ Старобінскага раёна. Клуб мае прасторнае фойе, глядзельную залу больш чым на 600 месца, пакой для гурткавай работы. У ім размясціліся таксама бібліятэка і канцэлярна калгаса.

Калгасны Дом культуры стаў любімым месцам адпачынку хлебарабаў. Вечарамі сюды ахвотна прыходзяць і пажылыя калгаснікі, і моладзь. Для іх чытаюцца лекцыі і даклады, дэманструюцца новыя кінофільмы. Аматары настольных гульняў захапляюцца шахматамі, шашкамі і даміно.

Добра працуюць драматычны гурток. Нядаўна на сцэне клуба быў пастанавлены спектакль па п’есе Янкі Купалы „Паўлінка“. У ролі Адольфа Быкоўскага выступіў старшыня калгаса Мікола Сергіевіч.

На здымку: калгасны Дом культуры. Фото С. Чыршкіна.

Ленінскія ідэі—аснова развіцця савецкай літаратуры і мастацтва

(Заканчэнне. Пачатак на 1-й стар.)

партыі. Справа абстаіць некалькі іншых: кожны з нас піша па ўказанні свайго сарца, а сарцы нашы належыць партыі і роднаму народу, якім мы служым сваім мастацтвам. Так, мастацтва ў нас належыць народу, і творы нашых савецкіх мастакоў заўважылі сваё прызначэнне ў савецкіх людзей.

Творы Я. Купалы, Я. Коласа, М. Чарота, К. Брагіна, П. Броўкі, З. Бядулі, К. Чорнага, М. Лынькова, Э. Самуіленка, З. Агура, П. Пестрака, М. Танка, А. Купалова, І. Шамякіна, Я. Шкідзкага, А. Багатырова, А. Бембеля, А. Волкава, М. Аладава, работ І. Александровіч, Г. Глебава, В. Платонава і многіх дзеячоў беларускага мастацтва і літаратуры, створаныя на аснове метаду сацыялістычнага разліка, дапамагаюць народу ў яго працы, прыносяць яму радасць.

Нашы савецкія мастакі, выхаваныя Камуністычнай партыяй, актыўна амагаюцца з буржуазнай рэакцыйнай ідэалогіяй і вядуць актыўнае наступленне на злосныя павяты ласеўкі імперыялістычнай рэакцыі. Разам з тым прыходзіць адзначыць, што ў асародкі савецкіх пісьменнікаў і дзеячоў мастацтва прайзвіцца памылковыя, а іншы раз і шкодныя для нашай агульнай справы сіробы алмаўлення ад прычынаў партыйнасці ў літаратуры і мастацтве, сіробы запустэчвання сацыялістычнай і буржуазнай ідэалогіі. У артыкуле Грыньчэвіч і Назарова („Вопросы философии“ № 5, 1956 г.) робіцца прамая сіроба аздзеі мастацтва і літаратуры ад ушляву партыі, а гэта значыць ад ушляву народа. Хочыць таго аўтары гэтага артыкула, ці не, але яны, па сутнасці, становяцца на пазіцыю пераглядку ленінскага палажэння аб народнасці, партыйнасці мастацтва. Абараняючы „свабоду“ пісьменніка гаварыць праўду, а не „поўпраўду“. К. Сімануў у сваім артыкуле „Літаратурны зметкі“ ў часопісе „Новый мир“ № 12 (1956 г.) сцвярджае, што асноўнай задачай савецкай літаратуры з’яўляецца крытыка недахопаў, бічаванне заганаў, забываючы, што літаратура і мастацтва павінны прыносіць людзям радасць, абуджаць іх творчасць, як гаварыў Ленін. Крытыка недахопаў і бічаванне заганаў—заканмерная з’ява, але яна, відавочна, павінна знаходзіцца ў прамой сувязі з тым, у іма чаго гэта робіцца. У сацыялістычным грамадстве невымерна вырас чалавек, узбагачыўся яго духоўнае жыццё. У гэтых умовах патрэбны творы, дзе-б герам быў савецкі чалавек, які пабудоваў сацыялізм і пабываў сабой сілай прыкладу сотні мільянаў людзей свету. Хіба савецкая рэалінасць не поўная з’яў і фактаў гераізма, самажарыванства, дружбы, любові, мужнасці? Чаму-ж К. Сімануў сцвярджае ў сваім артыкуле, што «занадта

пад майстэрства ў пасляваеннай літаратуры з’яўляецца ў многіх кнігах, і таўмачыцца ён не там, што мы збываемся на таленты, а перш за ўсё тым, што, калі талент радніцца з няпраўдай, ён бяднее. Нельга сказаць, каб наша літаратура пісала аб нашым пасляваенным жыцці прагма няпраўду, але яна ў значнай сваёй частцы пісала поўпраўду, а поўпраўда — вораг мастацтва».

Такім чынам, партыйнасць, народнасць мастака К. Сімануў супрацьстаўляе таленту. Як рэдактар „Нового мира“ ён дапусціў апублікаванне ідэяна заганага рамана Дудзіна „Не хлебом азіваем“. Ён бачыць недахопы нашай літаратуры ў тым, што свабода пісьменніка гаварыць праўду, быць шчырным нібы абмежавана існуючымі раёнамі партыі па пытаннях літаратуры і мастацтва. Гаворачы аб шчырасці мастака, К. Сімануў забывае, што той, хто памыляецца, таксама можа быць шчырным у сваіх памылках. Хіба-ж раёны партыі і сама сацыялістычная сістэма не гарантуюць свабоды творчасці? У названых вышэй артыкулах гутарка ідзе, відавочна, аб „свабодзе“ ад выявавання карэжных інтарэсаў народа.

Артыкул Грыньчэвіч і Назарова спрабуе паставіць пытанне аб праце мастака бацьчы з’явы савецкай рэалінасці іншымі вычамі, задачы мастацтва разумець некалькі іншых, чым гэта разумее партыя. Ён патрабуе „свабоды“ ад служэння народу, служэння дзяржаве, якая з’яўляецца дзяржавай працуючых „свабоды“ ад ушляву і кіраўніцтва Камуністычнай партыі—выканіцы галоўных карэжных інтарэсаў савецкага народа. Такія, з дазволу сказаць, патрабаванні ёсць нішто іншае, як забіццё інтарэсаў савецкіх людзей і значэння савецкага мастацтва, прапаганды буржуазнага анархізма, права быць „літаратарам, звшчалавекам“, г. зн. усё тое, што Ленін так бязлітасна раскрытыкаваў у сваіх работах. Гэтыя погляды, па сутнасці, прывялі Дудзіна да пахейкі на сацыялістычнае грамадства. Ён не бачыць рэалінасці ў ё супярэчнасці і развіцці, а сцвярджае, што недахопы, пажакцы, прайзліжні баракратызма з’яўляюцца не вынікам перажаткаў капіталізма, а вынікам савецкай сацыялістычнай сістэмы.

Успомім, як у творах Маякоўскага, Беднага, Шалахава, Карнейчука, Крапіва і іншых савецкіх пісьменнікаў бічаваліся гнеўна і палымнае недахопы, пэўныя бакі чалавечых характараў, перажыцці, якія пераважылі над рухцаца — наперад. Але сіла, шчырасць гэтых твораў былі запісаны на глыбокай веры ў народ, у сацыялістычнае грамадства, у яго неперааўдольную будучыню. Ідэянасць, прынцыпова партыйнасць савецкага мастака — гэта тое, ад чаго не можа алмаўляцца савецкае мастацтва, што мы павінны берачы

і абараняць ад усялякіх нападак. Вялікае значэнне мае паставава ЦК партыі „Аб рэпертуары драматычных тэатраў і мерах па яго паліпашэнню“. Творчы сім тэатраў актыўна ўзяліся за ўвядзенне рэпертуарнай практыкі, за ўвядзенне ідэяна-мастацкай работы ў калектывы. В. І. Ленін гаварыў, што працуючы нашай краіны варта большага, чым віноўнічаў, ён гаварыў аб высокім майстэрстве, якое аб’яўляе думкі, пацуюці і волю людзей, абуджае ў іх творчасць, мастацтва».

Калі ў гэтым святле паглядзець на станішчыца ў некаторых нашых тэатрах, дык будзе азраўмеда, што справа пакуць што абстаіць далёка не так, як належыць. Рэпертуар іх аднабаковы, не адпавядае цякам сучасным патрабаванням народа. Писалася ўжо аб забіцці тэатрамі іх абавязку развіцця нацыянальнай драматургіі, якая раскрылае новае жыццё і справы беларускага народа.

На самай справе, не гаворачы аб аўна малой колькасці спектакляў на савецкую тэатрыку, рэпертуар тэатраў імя Янкі Купалы і Максіма Горкага складаецца пераважна з твораў вырывалінай драматургіі. У гэтых п’есах савецкі глядач не знойдзе вялікіх светлых чалавечых пацуюці і імкненняў, не ўбачыць велічных вобразаў сённяшняга чалавека. Пэўна ўвядзіць вобраз такога чалавека, скажам, па спектаклю „Права на пшасце“, дзе меладраматычныя сітуацыі заснаваны на паказе нічужных людзей, воляў аўтара пастаўленах на чале кіраўніцтва сельскай гаспадаркай вобласці. Наблюдна-ж можна заўважыць і ў спектаклі „У ціхім вавулку“.

Паказ сябелюства, амаральнасці чалавека буржуазнага грамадства характэрны для спектакляў „Гандалы свалай“, „Мёртвая хвацка“, „Дамы і гусары“, „Тайны шлюб“, якія ідуць або рыхтуюцца да пастаўкі. Названыя спектаклі маюць права на існаванне, бо раскрываюць гніль і агінасць буржуазнага грамадства. Аднак, разам з тым, тэатры абавязаны ствараць яркія, запамінальныя вобразы людзей з чыстай душой, з вялікімі радасцямі і жыццёва-радымамі характарами.

Задачай мастацтва сацыялістычнага грамадства з’яўляецца сцвярджэнне пудоўнай савецкай рэалінасці, адлюстраванне выдатных рысаў савецкага чалавека, які прыносіць праз усё выпрабаванні і цяжкасці бадзёрнасць духу і непахінасць волі.

Літаратура і мастацтва абавязаны выхоўваць моладзь, раскрываць пудоўныя якасці савецкіх людзей, патрыятызм, інтэрнацыяналізм, пацуюці глыбокай радасці за нашу камуністычную справу, асветленую перамогамі ідэямі вялікага Леніна.

В. ЗАХАРАЎ.

У Беларускай тэатральнай таварыстве

„Што мы рыхтуем да фестывалю“—так называецца вечаар, арганізаваны клубам творчай моладзі Беларускага тэатральна-тэатравага таварыства. На вечаары выступіў народны артыст БССР В. Фелару. Ён расказаў аб тым, што зроблена да рэспубліканскага і Усесаюзнага фестывалю моладзі.

Затым адышоў канцэрт, у якім прынялі ўдзел А. Аспрамець, А. Самардаў, група артыстаў Беларускага народнага хору, удзельнікі мастацкай самадзейнасці палітэхнічнага інстытута і іншыя. Яны выканалі нумары, якія пакажучь у дні фестывалю.

Тэатральнае таварыства разам з Інстытутам літаратуры і мастацтва Акадэміі навук БССР рыхтуе зборнік „Беларускае мастацтва“. У ім будуць змешчаны артыкулы па пытаннях тэатраў, музыкі, выяўленчага мастацтва.

Праводзіцца работа па зборку матэрыялаў для зборніка нарысаў аб выдатных дзеячах беларускага тэатра. Апрача таго, складаецца альбом „Беларускае тэатральнае аздаваўчае мастацтва“, дзе будуць змешчаны шматлікія эскізы на афармленне спектакляў, выкарыстаныя мастакамі рэспублікі.

У Гродзенскім драматычным тэатры правядзены азмержаваны спектакль „Мачыха“, „Дрэвы паміраюць стоячы“, „Адна“.

І. КАСАЧЭНКА.

Тэатр і школа

Пытанню работы Беларускага тэатра юнага глядача быў прысвечаны семінар дырэктараў школ Мінска, які адышоў гэтымі днямі.

Яго ўдзельнікі прайздзелі новы спектакль тэатра „Казка аб сэрбам спадку“ і наліўным яблычку“ аформлены неахайна. Быў таксама прайздзелены прэзентацыі і да музыкі спектакля.

На семінары выступіў дырэктар тбільскай 88-й сярэдняй школы І. Георгідзе, які знаходзіцца ў гэтых у мінскіх наставішчыку. І. Георгідзе падаўлісць вопытам сувязі сваёй школы з Тбільскім тэатрам юнага глядача.

У час Вялікай Айчыннай вайны ў ўдзельнічаў у вызваленні сталіцы БССР, гаворыць у заключэнне І. Георгідзе: „Вось чаму мяне асабліва радуюць поспехі ў аздававанні горада, поспехі вашых школ і паната маладога тэатра.“

Дырэктары школ прасілі, каб тэатр дапамог школам у арганізацыі самадзейнасці.

К. КІТАВІЧ.

Янка БРЫЛЬ КАНСЕРВАТАР

І. АПАВЯДАННЕ

Хор калгаса „Надніманскі“ рыхтаваўся да вельмі адказнага выступлення. На апошнія рэпетыцыі з вобласці прыходзіў малады самадзейны кампазітар, а са сталіцы рэспублікі — вядомы паэт-песеннік.

У райцэнтры кампазітар прыходзіў першы. Прыгожы, далікатны хлопек з буйнай чырпнянай пад пахтычным, валору саканітай аравы, капелюшам, ён з гадзіну гаварыў на скверку, з хваляваннем чалавечым мінскага аўтобуса. Нарэшце аўтобус гэты спыніўся на плачцы, каля чайной, і са сходаў машыны высокі гоць ступіў на зямлю. Кампазітар ведаў яго пакуць што толькі па творах і партрэтах, аднак пазнаў адрозна. Пазнаў і абнтажыўся: выдатны паэт, вершы якога самі, аздацца, дажыліся на музыку, чалавек, для якога яму хадзела нарваць на каўмаках скверы пышных, спакусітых вар’яняў, стаў перах ім у гумовых ботах, у сцёганай куртцы і ў ачынай шырпатрабаскай кепцы з маленкім брылем.

— Ну, што, браток,—сказаў ён, шырока ўсмехваючыся аўсім нейкай вясковай усмешкай,—гэта ты, відаць, і будзеш сам таварыш Алесь Качан?

чайную, латкім душу, а там паглядзім, што нам рабіць. У чайной паэт палажыў на акно сваю кепку, прысеў за стол і нека яшчэ больш пахатына, па-выскавому, усміхнуўся.

— Сяброк, браток Алесь, адкажы мне на тры галоўныя пытанні,—сказаў ён.—Першае: чаму ты гаворыш са мною як з самым Александрам Сергеевічам Пушкіным? Намае не проста: ты, Даніла. Другое: як тут, браток, у Нёмане баруцца акуні? І апошняе: Мікола Калашчына, сакратар райкома, тут ці куды-небудзь адлучыўся?

„Браток“ не змог адказаць ні на адно з гэтых пытанняў, і Даніла, усё з той самай усмешкай, падакараў яго за дрэнную сувязь з жыццём. Яны выпілі „сна брударшафт“, аднак і пасля гэтага кампазітар не пасмялеў.

Яны гаварылі, а кампазітар маўчаў. Час-ад-часу без патрэбы папраўляючы сваю раскошную чорную шавельеру, ён патроху спакайніў і вылагоджаўся. Пры гэтым сваёй шчырай павязе да паэта, ідучы свайму, у райком, кампазітар, глыбока ў душы падакараваў, што гэты невялічкі гоць у сваёй куртцы ды кепцы толькі прыкідваецца прасяпчэком... Больш таго, хлопцу здавалася, што гэты прастай і аму пахрэсціваецца і яго малодсці, і яго самадзейную нічужнасць... А тут аказалася, што паэт і нахваліўся гаворыць „сты“. Значыцца, гэта не грубасць, а шчыра прастата ў адносінах да людзей, а якімі ён дружыцца, або і праўда хоць дружыцца! „Што значыць пахтычная душа“,—радава на думаў кампазітар з ласкай прыкметнай, яшчэ ўсё нясмелай усмешкай. І яшчэ адно сёння адзіла яго: пэтам, як ён убачыў, быў не толькі Даніла Іванавіч... Сакратар, а якім ён, хоць і быў тут ужо не раз, сустрабў ўпершыню, гаварыў пра самыя звычайныя рэчы,—пра дён, пра лубін, пра хлеб і мінеральныя ўгнаенні,—нека захоплены, пахтычна... І ўжо амаль аўсім спакубіць кампазітар, паверыў, што і ён тут—свой чалавек, калі сакратар, вельмі-ж нека натуральна, проста і па-дазлавому перайшоў ад хлеба да песні.

— Дзякуе, браток Мікола,—сказаў ён, устаючы.—Не будзем табе больш перахвалдаць. Ты нас толькі пахцінь да башкі Нёмана, бо я нешта сёння маю моцнае „палыванне“ на акуня. Можа, якага і апукаем... 2. Райкомаўскі шафёр Лёня пахцінуў гэсцёй да Альшова, і, вылезшы з „Пабеды“, два служыцелі мастацтва пахцілі па лузе напраткі да Нёмана.

У надрыхных кустах паэт выразаў два аальёныя пудоўныя, сёў на беразе і зняў кепку. Кампазітар, які стаў над ім, яшчэ ўсё не рызкуючы сесці новымі штанамі на траву, ясна стаа, якую вялікую службу гэты гоць сціпаў галоўны ўбор. У ім схаваны былі не толькі роўнакальберныя кручкі,—паэт дастаў з гамбінаў кепачкі дзве дэкі з гусінымі пахціньці ўпаці.

Гэтае „сты“ з уснаў старога камуніста, пра партызанскую і дзверасіўскую па-

• Andante — спакойна, maestoso — урачыста (італьян.).

ЛЮДЗІ І ЧАС

У 3, 4 і 5 нумарах альманаха «Советская Отчизна» за 1954 год надрукаваны творы П. Васілеўскага «Новы дзень», «Удзячная рамка» і «Людзі і час». І хадзілі героі, аб якіх распавядаў П. Васілеўскі, не толькі сапраўдных імяў, а месца дзеяння творца пельга знайшлі на карце, у чытача не застаецца сумнення, што размова ідзе аб жывых людзях і іх справах.

Назва творы П. Васілеўскага вышэй асобнай жанрай. Аўтар пашырыў і дэпрацаваў іх, і цярпер гэта ўжо не парым, а хучэй апавесць аб людзях, якія працуюць на валагасных палках і сваёй шчырай працай азначаюць багатыя кроўны.

Пераканальна паказвае аўтар пажысці, з якімі сустракаецца яго героі ў барадзях з ўласнай сельскай гаспадаркай, малым жыццём на фэйі яго складанасці. Характэрны ў гэтых адносінах вобраз старшынні кагаласа «Партызан» Праксима Кляўко. З аднаго боку Праксима Кляўко владарыць аб гаспадарцы свайго кагаласа, а з другога — не прымае ні пашуны, ні агранома. Ён лічыць, што гаспадар — той, у каго ўсё б'е, а чаму б'е — не важна, абы не ўкраў.

Напраўдныя палкі свайго героя аўтар развешвае даволі перамажальна. Яна была больш зрабца для кагаласа, як маля больш грымюць і як маля менш выдасюцца — нават на кагаласныя патрэбы — такі яго дова. Запавятае жаданне старшынні кагаласа «Партызан» — быць першым у раёне. І вось тут ён і першынні крах. Доўгі час кагалас яго быў самым багатым. Але выраслі іншыя гаспадаркі, і Праксима Кляўко, які лічыў, што ўсе сілы адаваў кагаласу, гаспадарцы і ўсё рабіў правільна, перамажальна, што нешта рабіў не так. Мы пакідаем яго ў стане разгубленасці, калі ён пачынае разумець, што час яго мінуў, што трэба інакш кіраваць гаспадаркай.

Кілава намячаны аўтарам і вобраз Лобова. Гэта чалавек, які прымык кіраваць раёнам, амаль не прамажывае ў сутнасць і аў і пашуны. Любым яго метад кіравання — «стражак», «накачка». «Задагна да з'яўлення трактару» — кроў з носту, а ў тэрміны пашуны! Не пашуны — атрымаў стражак! Задагналіе такі парадка, г.э. — так размаўляе Лобова з дырэктарам МТС. Упарты і самалюбны, ён імкнецца быць на вачы ў больш высокага начальства, хаця-б і за востр няўдзячна пошасца.

Чалавек, які не ачуў, што час прамажывае ад яго новай энергіі і сіла, і не мог адаваць на запатрабаванні часу, хадою пашуны быць пашуны на сваё месца. Аднак гэта хучэй толькі сфармавацца, а не вынікі з мастацкіх сітуацый. Набраў і такі чалавек, як Лобова, хучэй і без добрага жыццёвага ўроку перамажальна, што работа сакратара райкома яму не па сіду. У Васілеўскага ж Лобова велікі ўжо з'яўля адмаўляцца ад свайго пашуны і ідзе працаваць старшыннію самага адстага кагаласа.

Не халіва ў аўтара мастацкіх сродкаў і для стварэння вобраза сакратара абкома партыі Лукашэвіча. На задуме аўтара, у гэтым вобразе пашуны вынікі ўсе найлепшыя якія кі камуніста — прыцісненасць, чужыя адносіны да людзей, умненне самапрыцісненасці наставіцца да сабе. Але ўсе гэтыя якасці Лукашэвіча не выдасюцца ў дзеянні. Выкладзены да сабе дырэктар МТС Вераса, Лукашэвіч доўга гаворыць з ім. З гэтай сутраці вынікі, што сакратар ведае ўсё — і як адрывае працую Лобова, і як пашуна халіць Вераса ў Праксима Кляўко, і як не апрадуў дзверэй партыі сакратар райкома па зоне МТС Іапцінскі. Ахуча ён аб усім гэтым давацца — чыста невядома. Лукашэвіч доўга гаворыць Вераса аб тым, якім пашуны быць сапраўдным камуністам. Але гаворыць сакратар абшона з дырэктарам велікі пашуны чужым тонам. Так і ачуваецца, што не жыць чалавек перад табой, а рупар, праз які аўтар хоча выказаць сваю думку.

У цэнтры апавесці П. Васілеўскага — вобраз дырэктара Лубанскай МТС Сяргея Пётра Васілеўскага, Новы дзень. Дзяржаўнае выдасюцца БССР, 1957 г.

Вераса. Гэта малым чалавек, які адгучыўся на заклік партыі і пашуна з запавядаў МТС. Ён поўны самых лепшых пашуны і намераў Сяргея Вераса ведаў, што яго чакаюць пажысці, што ўзяць на вогу МТС, якую яго пашуны Ласун размажыву харотны, будзе выліка. І аўтар паказвае, што жыццё было не толькі складаным, але часам і жорсткім. Малым дырэктар МТС на першых кроках не знаходзіць сабе падтрымкі.

Калі з боку адных Сяргея Вераса сустракае неадверце, то з боку другіх — проста варожасць. Дзеянні новага дырэктара сутыкаюцца з інтарэсамі Праксима Кляўко, і той піша на яго скаргу. Наславажы Вераса былы дырэктар МТС і яго саборы. У пашуны халіць у Вераса з'яўляцца думка — жыццё ўсё і пашуна адцяла. Але ён адрыва-ж гэтую думку адхілае.

І вось крок за крокам упартая праца малодца камуніста дае свае вынікі. Вераса збірае людзей, якіх раней пашуны МТС. Паволь, пашуна свайго самааданай працы заважывае ён пашуны і давер'е рабочым.

Стварэнне вобраза малодца дырэктара МТС, аўтар знайшоў матэрыялы мастацкіх сродкаў і перамажальна паказвае чалавек сумленнага, самааданнага, з моцнай волі і шчырым сэрцам.

Вобраз Ніны, на нашу думку, не ўдавае прамажыва. Ніна выбрала прафесію агранома толькі таму, што некалькі разоў, ажно дзіцем, прыяжджала ў вёску, і ёй там спадабалася. Прывітанне ж сустрачы з дзякаваннямі ўданаважыла яна і вёску і сваю прафесію. Усё гэта яшчэ магло быць. Але адчуў чаму ў ён любіць да свайго працы і велікі востр агранома, калі яна толькі пачала працаваць у кагаласе «Партызан»? А пашунацей тут было не менш, чым у кагаласах, куды яна адхіла на праекты.

Аўтар халіць працоўнымі пашуны свайго героя, пасля раптам шчыры ўспамінае, што Ніна яго не такая ўжо стаючыя. І вось Ніна пачынае размажыва: «І чаму такая малодца, прывабная, яна пашуна пашунаць сабе ўсіх маленічкі і якіх радасцей, якіх Сяргея называе «мяшчэцкім добрабытам»?

Аўтару не ўдалося паказаць складаным шляхам, на якім пашуна была працы герані, каб з'явіцца свай ішчасце ў цяжкай самааданай працы. І калі яна, нарэшце, ачувае, што любіць працу, якой прывасца свай жыццё, чытае не верыць ёй.

У апавесці б'ець рад запамінальных вобразаў, называюцца сакраці, вынікі. Гэта вобраз Ласуна, былога дырэктара МТС, абмежаванага і несумленнага чалавек, вобраз Ніны — яго жонкі. Пра Ніну гаворыцца ўстае на некалькіх старонках, але па іх можна прасачыць амаль усё ўе жыццё.

Сакраці, з гумарам паказаны вобраз Дар'і, жонкі Праксима Кляўко, гэтага «пражытку капіталізма», як называе ўе пафка Лёва. Велікі тона, па-мастакі паказана сідна сваркі і прымірэння Дар'і з Праксима.

Некалькімі рысамі створаны вобраз Ігната Рылава, махляра і п'яніцы, які прысмажывае да кагаласа і разам са старшынні абрадае яго.

Усё гэтыя вобразы сведчаць аб назіральнасці аўтара, аб умненні ствараць характары, будаваць дыялаг.

Апавесць працавала гумарам, хаця траба адзначыць, што часам аўтар і наўдала выкажывае ім. І наогул мова апавесці велікі яроўна. Калі перша пашуна кігі напісана жыва, дык далей аўтар кігі не вытрымаўе рагоны і ўсё часцей звартаецца да сухой апісальнасці.

Не задавальнае канец кігі і з іштата пашуны глядзяны. Велікі-ж прыгладзіў усё аўтар. Усе праблемы вырашаны, канфіліты зняты, героі высветлілі свае ўзаемаадносіны, і ўсё ім толькі і застаецца, што сесці да багаты стол. І новы дзень, які сустракаецца Вераса з Нінай, велікі ўжо спакойны і ціхі, халі Сяргею і чудава, як гудуць трактары.

Л. АРАБЕЙ.

Пясняр Совецкай Чувашы

(Да 50-годдзя з дня нараджэння П. Хузанга)

Пётр Пятровіч Хузанга — адзін з буйных сучасных чувашскіх паэтаў, народны паэт Чувашскай АССР. Яго пашуны «Двадцатый шестой», «Завыван», «Род Аптрамана» і іншыя — значны ўклад у чувашскую савецкую паэзію.

Нарадзіўся Пётр Пятровіч Хузанга 26 студзеня 1907 года ў сям'і селяніна-бедняка.

У 1924 годзе ў першым нумары грамадска-пашунычнага часопіса «Сунтале» («Кавалда»), які пачаў выдавацца ў Чыбаксарах, былі апублікаваны першыя вершы малодца Хузанга «Свабодны кавалец» і іншыя. У іх ён уладуваў творчую працу выдасюцца Кастрычніцкай рэвалюцыяй чувашскіх працоўных. З 1925 года ён пашуна займацца выключна літаратурнай працай.

Пачаўшы з публіцыстычных вершаў, што ўдасюцца перамажым поступ краіны сацыялізма і выкрасылі загані капіталістычнага свету, паэт у далейшым уседмаляе неабходнасць глыбей і больш уважывае вывучаць рэалінасць, каб паказаць герані савецкіх людзей, які будуюць сацыялізм. Этнашымі ў гэтым сэнсе былі пашуны «Мягкіт-гара» і «Землепарадкаванне», напісаныя ў 1933 годзе. Пашуна і іх прысвечана тэме індустрыялізацыі краіны, другая — калектывізацыі сельскай гаспадаркі.

Лірыка Хузанга тых год адвострава паучуцы і перамажымі савецкіх людзей, звязаныя з карэнымі зменамі ў жыцці Совецкай краіны.

Далейшай ступенню развіцця пашуны Хузанга былі кароткія лірычныя пашуны аб людзях кагаласнай вёскі, напісаныя ў 1939 годзе: «Інспектар», «Сантр-шапкарверт», «Адагаджі», «Завыван».

Асабліва поўна і разнабакова загучала тема савецкага патрыятызму ў пашуны Хузанга ў гады Вялікай Айчыннай вайны. Паэт прашоў па зорогах вайны цяжкім шляхам салдата. Лірычныя вершы паэта ваеннага часу поўныя паучыцца гнева і

навінасці да ворага, любі да Радзімы і веры ў перамогу.

Паэт прыкмячае і валікія пашуны і малыя дэталі, праз якія выдасюцца маральнае аблічча савецкіх людзей, што не традыі ні на хіліну веры ў перамогу савецкага народа. Добра перададзена гэтыя паучуцы ў невялікай лірычнай пашуны «Ганна» (1943). Герой-воін у час пацуплення зноў сустракаецца са знаёмай дзівуцкай Ганнай, выдасюцца яе розніцу Беларусь ад ачунаваў.

Паучуцы дзужбы да польскага народа выдасюцца ў вершы «Мікошчы» (1944).

Разам з лірычнымі вершамі Хузанга пісаў творы і буйнага плана, якія з асаблівай паўнатой адвостравалі пашуны вайны і характары людзей. І самай значнай з іх з'яўляецца ліра-эпічная пашуна «Дачка Радзімы» («Таня»), напісана ў 1942 годзе.

У гады вайны паэт прыступіў да стварэння другога буйнага твора — пашуны «Род Аптрамана». Першая частка гэтай іштэ неавончанай пашуны была выдасюцца на ў 1946 годзе асобнай кігай. У ёй паэт расказвае аб баявой дзужбе двух малодцах савецкіх воінаў: чувашскага кагаласніка Андрона Аптрамана і рускага рабочага Віктара Басова. Гэтыя вобразы ўвасабляюць дзужыю дзужбу чувашскага і рускага народаў, якая ва ўмовах савецкага ладзі непамерна вырасла і ўмацавала.

Пашуна поўна баявых эпізодаў, карцін з фронтовага быту. Добрае веданне пашуны быту вайны, псіхалогіі і маральнага аблічча савецкіх воінаў, яркая, жылая пашуны мова дазволілі аўтару стварыць праўдзівым твор, які карыстаецца вялікай папулярнасцю сярод чытачоў.

Пашуна поўна баявых эпізодаў, карцін з фронтовага быту. Добрае веданне пашуны быту вайны, псіхалогіі і маральнага аблічча савецкіх воінаў, яркая, жылая пашуны мова дазволілі аўтару стварыць праўдзівым твор, які карыстаецца вялікай папулярнасцю сярод чытачоў.

Пашуна поўна баявых эпізодаў, карцін з фронтовага быту. Добрае веданне пашуны быту вайны, псіхалогіі і маральнага аблічча савецкіх воінаў, яркая, жылая пашуны мова дазволілі аўтару стварыць праўдзівым твор, які карыстаецца вялікай папулярнасцю сярод чытачоў.

Кагаласны кінолекторы

Кагаласны кінолекторы пры Кляўцкім раённым Доме культуры быў перапоўнены. Сюды на прагляд кіна «З адстаючым у перадаванні», які расказвае аб вострых кагаласа «Вольшэвік» Сумскай вобласці, прыйшлі не толькі члены масювай сельскагаспадарчай артыі «Перамога», але і хлэбаробы кагаласа імя Леніна, імя Будзёнага і «Наперад да камунізма».

Удзельнікі сустрачы чатырох кагаласаў мелі на маче праглядзець кінофільм, паддзельна вострам выдзены гаспадаркі, расказавы, як ідзе падрывацца да вясновай сярбы, і пашуны вынікі сацыялістычнага спарборнітва за мінулы сельскагаспадарчы год.

Дзяржа кагаласа імя Леніна Ульяна Філончык і загадчыца жывёлагадоўчай фермы тав. Харлава расказалі, як яны дамагліся высіхкіх надолу малака.

Брыгадзір палыводчай брыгады кагаласа імя Будзёнага тав. Аршча падымаўся вострам арганізацыі апрацоўкі ільшотрасты. У заключэнне выступіў сакратар райкома партыі тав. Чуцікі. Ён расказаў аб задачах кагаласаў па далейшаму ўдзельніц арцельнай гаспадаркі.

Х. ЛІТВИЦ.

нага спарборнітва за мінулы сельскагаспадарчы год.

Дзяржа кагаласа імя Леніна Ульяна Філончык і загадчыца жывёлагадоўчай фермы тав. Харлава расказалі, як яны дамагліся высіхкіх надолу малака.

Брыгадзір палыводчай брыгады кагаласа імя Будзёнага тав. Аршча падымаўся вострам арганізацыі апрацоўкі ільшотрасты. У заключэнне выступіў сакратар райкома партыі тав. Чуцікі. Ён расказаў аб задачах кагаласаў па далейшаму ўдзельніц арцельнай гаспадаркі.

Х. ЛІТВИЦ.

дасцае трымогію ні ў раённым падкабінеце, ні ў бібліятецы, ні ў парткабінеце. Праз дзень яне давацца пашунаць у суседнім раённым пашуны — у горадзе Сялцу. Але і там старшынні пашуны ў кіжкіх магазінах і кіёсах аказаліся даражымі.

Паўтае пытанне: хто-ж у гэтай справе больш за ўсё вынаваці? Думаецца, што не толькі галіўная сетка і не пашуны збыту, а і Бельдзержыдавецтва, якое не пашунаць вывучаць у свет у арміянале дастатковым тыражом такі неабходны нашаму чытачу твор класіка беларускай літаратуры.

В. ГАПАНОВІЧ,
настаўнік Чалапцкай сярэдняй школы
Чырвонаслабодскага раёна
Мінскай вобласці.

Нават для часовага карыстання не змог

На латышскай мове

У Латвіі шырока папулярызуецца творчасць беларускіх пісьменнікаў. На латышскую мову перакладзены шматлікія творы беларускай даражывоўшчынай і сучаснай літаратуры. У рэспубліканскім друку з'яўляюцца артыкулы пра вядомых беларускіх літаратараў.

У выданніх Саюза пісьменнікаў Латвіі — часопісе «Карог» («Сцяг») і газеце «Літаратура ун максла»

«Літаратура і мастацтва» змяшчаны аглядавыя артыкулы В. Пігулеўскага пра беларускую паэзію, прозу, драматургію.

Узоры пашуны Які Купалы і Якуба Коласа ўключаны ў хрэстаматыі для латышскіх сярэдніх школ. Іх творчасць вывучаецца студэнтамі філалагічнага факультэта Латвійскага дзяржаўнага ўніверсітэта.

г. Рыга.

У бібліятецы Міністэрства сельскай гаспадаркі БССР адбыўся літаратурны вечар, прысвечаны С. Есеніну. З дакладам і чы-

таннем твораў паэта выступіў артыст Бельдзержыдацы С. Сакалоў.

Літаратурны вечар

У бібліятецы Міністэрства сельскай гаспадаркі БССР адбыўся літаратурны вечар, прысвечаны С. Есеніну. З дакладам і чы-

таннем твораў паэта выступіў артыст Бельдзержыдацы С. Сакалоў.

з апошняй ПОШТЫ

„Адкрыці“ газеты „Зара“

У нумары ад 23 снежня 1956 года брэскага абласнага газеты «Зара» надрукавала некалькі новых вершаў М. Танка і кароткую біяграфічную даведку пра аўтара.

У дзевяці ўстае 52 радкі, але і ў іх газета адоледа адзіліць сваіх чытачоў радом новых «адкрыццяў» аб жыццёвым і творчым шляху вядомага беларускага паэта.

Так, гэта сямьрадзе, што «многім жыхарам Заходняй Беларусі ў 1931 годзе чыталі вершы малодца паэта-касмасмолаў Максіма Танка (ўдзельнік Іванавіча Скурко) і адзіліліся той смеласці і адвазе, з

якой гучалі радкі вершаў, заклікаўшыя беларусоў да барацьбы супраць пашуны чыка». Вядома, што М. Танк пачаў друкавацца ў Заходняй Беларусі толькі з 1932 года.

На гэтым свае адкрыці «Зара» не заканчвае. Яна піша, што «ў суровую галіну нашася гітлераўскіх пашуны Максім Танк становіцца партызанам, што ў пашунавання галы выйшаў яго зборнік вершаў «Вострыя зброю». «У дзюры» (замест «Вострыя зброю») «У дзюры». г. Брэст.

Парты ў найбольшым класе ссутунны да сідны. На першых партах сідны дзужычкі і малодцы, трохі пашунышчыны на вечар; заду стаяць дзужычкі і мужчым, у большасці непаголамы і так, як хто вярнуўся з работы.

Інтэлігентны прыгажун-кампазітар стаіць перад гэтай чародай людзей нават без віжак. Рукаі яго нахлінае ўзятыя, вочы блішчачы, на чыкач — ружычкі. Час-ад-часу твар яго перасмешкае божа, нервовым жэстам рука ён сымляе песню і прасіць:

— Дарэгі мае! Вы наталіліся за шень, а ўсё-ж давайце настраеце не так глупа, не так абыхава!.. Да-да-да-да! — спявае ён. — Цяпер — алыты: та-ці-та-та!.. Ну, шю! — два тры!..

Паэт сіднычкі навураць хору ў кутку, змагаючы з жаланнем закурцы, а ўсё-ж не можа выйсці ў калітор, не можа адвесці вачы ад Настячкі. «Добра, выдасюцца!» — думе ён, і недрэ пад гэтымі звычайнымі словамі, глыбей за іх, які пашуны гэрцын падхвост, самы прасіцца слова: «Галубка мае! Сама ты — песня, сама ты — радасці!».. Ён успамінае, як яны сідны прышлі і кампазітарам на зут, дзе гідны востр сама дзужычкі і малодцы сідны сідны. Спачатку ён сідны на трапе і любавалася спытанымі рукамі кагалас рука, якія нібы раскрасалі на атаве вядомага судоў залатастага налыва. Пашуна з'яўляецца дзужычкі наопазі і з кампазітарам гукаваці, і яны, сіднышчы адзін апауку і пашуны, а другі — пашуны і янышчыкі пашуны, пашуны пашуны.

— Дарэгі мае! Вы наталіліся за шень, а ўсё-ж давайце настраеце не так глупа, не так абыхава!.. Да-да-да-да! — спявае ён. — Цяпер — алыты: та-ці-та-та!.. Ну, шю! — два тры!..

Паэт сіднычкі навураць хору ў кутку, змагаючы з жаланнем закурцы, а ўсё-ж не можа выйсці ў калітор, не можа адвесці вачы ад Настячкі. «Добра, выдасюцца!» — думе ён, і недрэ пад гэтымі звычайнымі словамі, глыбей за іх, які пашуны гэрцын падхвост, самы прасіцца слова: «Галубка мае! Сама ты — песня, сама ты — радасці!».. Ён успамінае, як яны сідны прышлі і кампазітарам на зут, дзе гідны востр сама дзужычкі і малодцы сідны сідны. Спачатку ён сідны на трапе і любавалася спытанымі рукамі кагалас рука, якія нібы раскрасалі на атаве вядомага судоў залатастага налыва. Пашуна з'яўляецца дзужычкі наопазі і з кампазітарам гукаваці, і яны, сіднышчы адзін апауку і пашуны, а другі — пашуны і янышчыкі пашуны, пашуны пашуны.

паэт, з кутка глядзячы на дзужычкі. — Новая песня мая — для цябе і, відаць, пра пашуны!..

І гэта было не толькі адно жаданне стварыць песню, — яго, жаданне гэтае, падрываў ужо пашуны слоў, якіх з'яўляліся ашчэжыць самі, яшчэ не вядома ў сроду, але наліва зноўна, свае...

У якасці слухача паэт тут не адзіны: побач з ім і за ім, глыбей у кутку, сідныць некалькі мужчым. Хто яны — паэт невядома; і не таму толькі, што гэта неспадзяванна кампанія ўдзельніча на рашычцы са сіднынем: паэт не бачыць іх, бо агадзены наперад. Ён толькі чую іх навадзеным шэптам, з якога час-ад-часу выдасюцца то нейкі вядомачы выгук, то іштэ больш вядомачы і прыкрым свайго самаздаволенасці смех. Дзіла Іванавіч мажучы не толькі таму, што ён тут, уручце, гоць, а дзужычкі готы, калі ён правільна дагадываецца, гаспадары: ён мажучы і таму іштэ, што баіцца выбухнуць...

Як толькі змціхі апошнія гукі чарговай песні і харысты зазвонена завурашчыліся на сваіх месцах, прыгажун-кампазітар ануціў рукі і пашунышчы свой удзельнічаны пошак да слухачоў.

— Дзіла Іванавіч, — сказаў ён, — цяпер, можа, «Зануемлі ласы Надямонія?» Як вы лічыце?

Гэта была адна з песняў на словы мінскага гоцца, і таму той неспрымна зворчываўся...

— Ды што ты, Алесь, — сказаў ён, — ёсць-жа ў вас праграма кампозыта...

— Правільна, таварыш Качан! — паучуўся з-за сідны паэта хрыплы голае. — Дуй па праграме! Спачатку — «Ой, халіла мяне маця, талы частуны, а таму нара і канчаш. Салда казкамі не корміць: заўтра на будзю, на дэй.

кампазітара. Той стаў разгублены, прыкметна змагаючыся са свайго выліка. Нарэшце, перамаж і велькі пашуны!

— Я ведаю, Васіль Нікіфаравіч, якія песні вы любіце, аднак я прыхаў сюды на заданню абласнога Дома народнай творчасці... Часу ў нас і так не шмат, а прызчысць — у Маскву!

— Масква — Масквой, пашунажы таварыш, а гаспадар тут і. Махай, як загалана, бо заўтра як прыпаю ўсім па пашуны прададзены штраф, дык вы і адрыва Маскву ўбачыце.

Ён хрыпела зарагатаў, і тры мужчым, што прышлі з ім, падрываўівагі гоцы рогат.

Харысты абруна замуемлі:

— Ды што гэта!.. Зноў па-свойму!.. Ходы-бы людзей пасаромеся!.. Буль!

Кампазітар іштэ раз перамаж сваю высмеласць.

— Як вам не сорамна, Васіль Нікіфаравіч, — сказаў ён, — тут і такая дзяржаўная справа, тут і Дзіла Іванавіч, гоць вы, вядомы паэт...

— А мы таксама ведаем, што ён вядомы. Чыталі і романы, і вершы і таксама.</

ПАД СОНЦАМ ІНДЫІ

Міхась ЛІНЬКОВ

Наш самалёт прылятае на індыйскіх землях на самым зямку, так што першыя ўражэнні аб Індыі не былі асабліва багатымі. Ды і што можна ўбачыць познім вечарам? Складваліся і дальняя дарога, некалькі пераездаў з самалёта на самалёт і калейдаскоп уражэнняў і назіранняў з жыцця гарадоў Еўропы і Азіі, у якіх нам даводзілася пабыць за дарогу. А пабывалі мы ў Статгольме, нававалі ў Капенгагене, дывалі ў Амстэрдаме, прыляталі ў Рыме, праліталі над Грэнцыяй і Турцыяй, пазабаваліся з іранскім Абоданам, атэледаі пакістанскую сталіцу. Адным словам, мы былі стомлены, і нам заставалася толькі адно: выкарыстаць ноч так, як належыць усім добрым людзям — добра адпачыцца.

Наша першая знамятка з індыйскай горадам пачалася наступным днём. Раніцай мы трапілі на адну з гандлёвых вуліц Новага Дэлі і адразу ачуліся ў стракуту мітусню іе жыцця. Наспінна цілікай званілі веласіпеды, веласіпедных рыжыкаў, перавозных і званочкі нагах вярблудаў, на шыях ішоў і буйвалаў, дудзелі сігналы рыжыкаў-матэрыялістаў, пафрырэды аўтамабіляў. А над усім гэтым стаў рознагалосны гул: крычалі, выкрывалі, завівалі, на ўсе лады расхвалявалі сваё тавар, прадавалі магазінаў, крам, палаткаў, кіскаў, латкоў. У гэтым хоры разнагалосна галасоў асабліва вылучаліся настойлівыя выкрыкі разнашчыкаў і ўладальнікаў тых гандлёвых «станцыянаў», якія называюцца рэзаваламі. Усе гэтыя прадырэмствы спалучалі гучную слоўную рэкламу сваё тавараў з энергічнымі дзеяннямі на ўваверу непатадных і абьякавак да ўсяго пакупнікоў. Тут і кляццямі, і просьбамі, і патуваннем за крысо або рукаў піжыма прахожата, і падоўваннем пад самы яго нос той ці іншай рэччю для большага пераканання і ў высокай якасці. І ў вывад прадаўца ты бачыш называе і просьбу: ды купі ты ўрэшце, не ўспраіся, хіба не бачыш, што ад самай раніцы ў мяне не было нічога пачыну...»

Гладзіш — і адыся прахожы. Успанадзі ад усяго гэтага гармідару, не хаваючы свайго намеру хутчэй адыцяцца ад настойлівага прадаўца, ён з адчаем купляе нештапробы яму муштух ці якую іншую бяздзеліцу. «Ашчакаліён» набываюць, чалавек намагачыцца, казі ён навочок на гэтай вуліцы, хутчэй пакінуць яе, каб выбячыцца з называлай мітусні, пазбавіцца наспінных атак шматлікай арміі дробных «бізнесменаў».

На гэтай вуліцы і адылося наша першае знамятка з маладымі грамадзянамі Індыі. Гэта былі халатчыкі. Відца, гэтакіе слаўнае племя аднолькавае ва ўсім свеце па сваёй эканамічнасці, цыфранасці і прадырэмнасці — у самым лепшым сэнсе гэтага слова. Не паспелі мы добра атэледаіцца, як група халатчыкоў аржукыла нас, і, перабываючы адзін аднаго, яны наперобай пачалі вітаць нас, яўна пахваляючыся «кароткім» знамяствам з паасобнымі рускімі словамі.

— Здастуй, Апанас! Дасвідана, Апанас! Карашо, Апанас!

І ў дадатак да ўсяго заклочалі: — Будганін карашо!

І тут-жа на мігах, на жэстах давалі нам зразумець, што яны гатовы ва ўсім дапамагчы «апанасам»: дастаць таксі, купіць газету, правесці на любую вуліцу горада.

Мы доўга ламаці галовы над тым, чаму імяна нас усіх ахрысцілі «апанасамі». І толькі праз некалькі дзён, пазнаёміўшыся з хронікай з мясцовых газет, даселаліся аб сапраўднай прычыне такой называрнасці гэтага імя. Аказалася, намы і індыйскія кіноарганізацыі рыжыталі адмыккі фільма пра выдомуга рускага вандруту ў Індыю Апанаса Нікіціна.

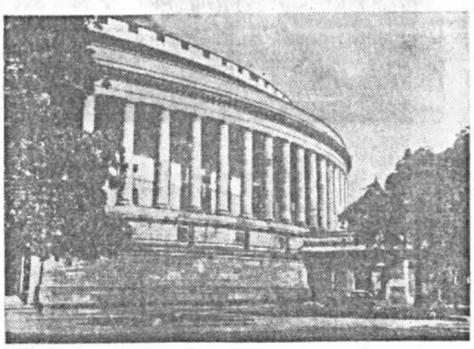
А тым часам сонца забралася ўсё вышэй і вышэй над горадам і пачало так прыпалкаць, што нешакратныя дымныя «апанасы» інстынктыўна падаліся ў цянь, ратуючыся ад незвычайнай для нас гарачыні. Добра яшчэ, што ў Новым Дэлі багата разгалінаваных трапічных дрэў, якія надаюць яму выгляд горада-парка. Дровы самая рознастайная, але ў большасці нам незнабыма. Усе яны, а таксама дэкаратыўныя кусты жывой агароджы паркаў і сады стаяць у пышным зялёным убранні. На некастрых кустах красуюцца чырвоныя, сінія, жоўтыя кветкі. У гарачым паветры адуваюцца пахі гваздікі, эўкаліптавага лісту, сандалавага дрэва. І гэта ў лістапада месцы (было гэта і ў снежні), калі ў нас на Радзіме ўсё запаруана снегам. А тут, у Індыі, 25 градусаў цяпла, і людзі ходзяць у такім адзенні, у якім-бы нам рыжыкоўна было выходзіць на вуліцу і ў чарковыя месцы, яшчэ чаго добрага прастудзіліся-б, асабліва, калі меркаваць па нашчодрым на сонца мінулым дзеце.

У лістападзе і снежні 1956 года дэлегацыя БССР у складзе Г. Кісялёва, А. Малышава, Б. Кудрацэва, М. Лынькова і С. Броннікава ездзіла ў Індыю на IX канферэнцыю ЮНЕСКА (Міжнародная арганізацыя па пытаннях навукі, культуры і адукацыі).

Ніжэй мы друкуем дарожныя нататкі пісьменніка Міхася Лынькова.

Але мы крыху ўхіліліся ад тэмы. Не звачаючы на спякоту, пройдземся ўсё-ж далей па вуліцах Новага Дэлі, сталіцы індыйскага народа. Шакінем там і тлум гандлёвага месца і сымжам на цяністы і спакойныя вуліцы і завулкі, якіх так багата ў гэтым цікавым і свеасобным горадзе. Перакрыжаныя вуліцы — прыгожыя круглыя плаціцы, аздобленыя кветкамі, азеланай і з-за густых дрэў дэды прагадаюцца абрысы стройных невысока будынкаў, якія размясціліся на прасторы і вабыч вока прахожата прахаладай утульных веранд і тэрасаў, азеланай асенню дрэў, кветкамі клум і газонаў. Двары, калі так можна назваць гэтыя зялёныя сады, адзелены ад вуліцы высокімі каменнымі агародамі, якія ў сваю чаргу адзелены ад тратураў, ад вулічнага асфальту шырокімі палосамі падытрыжанага мурату. Гэтыя вуліцы і завулкі непамятлівыя. Сюды не даяцца тавар, прадаўцы гандлёвага месца, тут менш прахожых, менш рух транспарту. Гэта кварталы дымлыватых асабыкоў, катэджаў заможных грамадзян, сады прадпрыемцаў, камерсантаў, шматлікіх афіцыйных устаноў і арганізацый.

Новы Дэлі пачаў будавацца параўнальна надаўна, у 1911 годзе. Англічане, ко-

Будынак парламента.

лішнія поўнапраўныя гаспадары Індыі, плануочы горад, кляпаліся, вядома, больш за ўсё аб сваім інтарэсах. Галоўнае рэзідэнцыйнае каланіятараў, сталіца карацельскай Індыі, павіна была адпавядаць усім іх запатрабаванням і быць зручнай для кіравання ўсёй калоніяй, мець добрыя ўтульныя дамы для шматлікай арміі чыноўнікаў і камерсантаў і, вядома, не абражаць іх тонкіх эстэтычных пахучцаў блізкім суседствам з непрыгляднымі карніцамі ўбогага жыцця шырокіх народных мас. Так і будаваўся Новы Дэлі, падобны на горад паркаў і садоў. Больш 30 год таму назад было закончана будаўніцтва буйнейшых урадзых будынкаў: палаца віцэ-караля, будынкаў міністэрстваў і парламента. Усе гэтыя будаванні ў спалучэнні з добра спланаванымі плошчамі, паркамі і сады ўздымаюць прыгожы архітэктурны ансамбль. Цяпер палац колішніх віцэ-карацельска рэзідэнцыя прэзідэнта рэспублікі Індыі, Скарыстаны па прыналежнасці і іншыя будынкы: у іх размясціліся міністэрствы і іншыя вышэйшыя Установы індыйскай дзяржавы.

Ад урадзых будынкаў у напрамку да вялікай цэнтральнай плошчы горада праходзіць доўгая і шырокая алея, якая называецца «Дарогай дзяржавы». У дні нацыянальных свят або ў часы прыёмаў гаравоных гасцей з іншых дзяржаў на гэтай алеі адбываюцца ўрачыстыя парады, святочныя шэсці і дэманстрацыі. На плошчы знаходзіцца трыумфальная арка «Вароты Індыі». Збудавана яна ў памяць індыйскай воінаў-садат, якія ўдзельнічалі ў першай сусветнай вайне. Тут-жа, непадалёку ад трыумфальнай аркі, прытуліўся адзін з тых помнікаў, якія аўдэляюцца яркім напамінкам аб недадзёбкім горкім мінулым індыйскага народа. Гэта помнік аднаму з англійскіх карацельскаў. І ў Дэлі і ў іншых гарадах вы сустрапаеце безліч такіх помнікаў: каралям, генералам, генерал-губернатарам, проста губернерам і проста генералам. Чым-жа ўславілі слабе гэтыя англійскія дзеянчы, у чым іх заслугі перад 380-мільённым народам Індыі? Калі гаварыць аб славе, дык слава гэтая з самых ганебных. Гэта слава сусветных захрыбетнікаў і прыгнатылічкі, каланіятараў, якія на працягу больш чым двух стагоддзяў дратавалі жыное цела краіны, напшоўвалі мусульман на індусаў, а індусаў на мусульман, жорстка эксплуатавалі народ, па-трабешніцку вынішчалі багачы краіны і крыжылі заліваці яе прасторы, калі народ рабаві спробы скінуць са сваіх плеч ненавіснае каланіяльнае ярмо. Тут можна прыгадаць якуюсь расправу ангалічан з удзельнікамі індыйскага нацыянальнага паўстання ў 1857—1858 гг. (якое вядома яшчэ пад назвай паўстання сіпэяў). Там паўстанцаў расстрэльвалі, прыгважывалі іх к жэрлам гарнат. Гараты Дэлі, Канпур, Лакнау і багата якія іншыя былі разгромлены і разграблены. Сотні і сотні індыйскіх вёсак былі сіпты з твару зямлі.

Можна тут прыгадаць і падзеі параўнальна надаўняга часу, хадзі-б Амрытсарку бойню. У 1915 годзе ангалічане расстрэльвалі ў горадзе Амрытсару мірную дэманстрацыю. Было забіта і паранена больш тысячы чалавек. Можна прывесці падзеі і зусім ужо надаўняга часу. Мы бачым у горадзе Алахабадзе перад будынкам універсітэта сіпты помнік юнаку-студэнту, забітаму ангалічанамі ў час разгону дэманстрацыі дэсятка год таму назад.

Мы прывілі толькі некалькі прыкладаў «заслуг» ангалічан перад індыйскім народам. Іх можна прывесці басконца.

Да якіх-жа вынікаў прывяла дзейнасць каравананых і некаравананых каланіятараў, якія называлі і называюць сабе «носчытамі святла і цывілізацыі» і якія панаставілі сабе помніцаў на чужой зямлі? А вынікі сапраўды адуцельныя. Працавітаму і свеабодлобному індыйскаму народу даводзіцца рабіць гераічныя намаганні, каб урэшце яе-небудзь пазбавіцца гэтых вынікаў. Сучасная сапраўднасць, ці, правільней будзе сказаць, тое, што пакінулі ангалічане пасля свайго доўгага гаспадарання ў Індыі, выкаікае шмат законных нятаняў. Каго не здзівіць тая акалічнасць, што індыйскі народ, які па сутнасці стаў іаі самых вытокаў агульначалавечай культуры, які мае паціцасячагадоў гісторыю сваёй нацыянальнай культуры, які ўжо ў даўняе часы меў вялікія здыбыткі ва ўсіх галінах чалавечых ведаў, на сённяшні дзень прымушаны сур'езна займацца ліквідацыяй элементарнай непісьменнасці. Амазь што ў самым пачатку нашай эры індыйцы ўмеі адзіваць і ставіць жалезныя помнікі, а сёння яны апрацоўваюць сваю зямлю ў асноўным з дапамогай далапатоной драўлянай саці, якую ў нас не знойдзеш ужо нават у мурзях. Яшчэ за некалькі стагоддзяў да нашай эры індыйцы ўводзілі складаныя ірыгацыйныя збудаванні ўздоўж Ганга і іншых рек. А сёння тысячы і тысячы сялян абважыюць яшчэ свае ўчасткі, цягаючы ўручную або з дапамогай буйвалаў скурныя ведры з прымытыўнымі калодзежамі. Індыйцы, якія стваралі цудоўныя і непаўторныя помнікі архітэктурны, мастацтва, якія пабудавалі яшчэ ў сярэдняе вякі астраганічныя абсерваторыі ў Дэлі і Джэйпур, далі свету шахматы, вядомыя ўсім нам лічы дзесяцічнай лічылнавай сістэмай (якія мы, дарэчы, напярвае называем арабскімі), жыўчы сёння — а гавары аб большасці народа — у цяжкіх, звысных умовах. Зайціце ў любую індыйскую вясковую хату, і вас адразу ўражыць называлай нізкі ўзровень жыцця. У глінабітнай хаце вы не знойдзеш ні светлага асянца, ні добрай падлогі, ні звычайнага хадзі-б тапчана для аддчыку (я не кажу ўжо аб ложках, сталах ці аб такой «раскошы», як звычайным ўсложчым — іх няма). Людзі і спаць на падлозе і адуць па падлозе.

Індыйцы-рамеснікі, залатыя рукі якіх вырабляюць славутыя індыйскія тканіны, па-мастацку расшытыя золатам і срэбрам, шэдэўры разбарства па косці і дрэву, чаканкі па металі, латуні і бронзе, жыўчы вельмі бедна. А паглядзіце-б вы, што адуць індыйскія рабочыя, рамеснікі і тыя-ж сяляне, і вы-б здзівіліся: як-жа бедна жыўчы гэтыя працавітыя людзі! Драны яшчэ жыўчы. Гэта адзінае, што можна сказаць. Над Індыяй, кліматычныя ўмовы якой дзавалюць у пасобных раёнах знімаць па тры ўраджаі ў год, часта распасіралася кашчавая рука галоднай смерці, якая забірала мільёны і мільёны чалавечых ахвяр. А ў наўнаўсці ёсць усе магчымасці для таго, каб Індыя магла не толькі пракарміць свой народ, а ператварыцца ў сапраўдную жытніцу Азіі.

Хто-ж вінаваты ў тым, што калячана па сваіх прыродных багаццях і іншых магчымасцях краіна на сённяшні дзень з'яўляецца яшчэ ў шмат чым адстадай краінай? Аказ на гэтае пытанне мы і знаходзім, глядачы на помнікі буйным каралям і губернератарам. Ангалійскі каланіялізм сваёй рабаўніцкай палітыкай адкінуў Індыю на некалькі стагоддзяў назад. Жыныя сяды гэтага каланіялізма адуцельна ішчэ ва ўсім укладзе жыцця народа, у яго эканоміцы, быце, псіхіцы. Калі забрак на вуліцы насела авертаецца да нас са словам «саіб» (пан), вы нібы адуцельнае атруціны пах каланіялізма, які кінуў на індыйскія вуліцы тысячы жабрацоў, калец, пракавоных, прастытуткаў і тысячы іншага няшчаснага людю, які літаральна «жыно паветрам» — не мае ні прытукту, ні сталага аянтыку. Вы адуцельнае сабе не досыць зручна, калі ў атылі калідорны, заўважыўшы вас, кляпаліце ўстае і, вынятуўшыся ў струнку, боіцца вітае «саіба» з добрай раніцай. Вітанне — добрая рэч, але калі яно паўтараецца некалькі разоў на працягу якой поўгазіны, калі чалавек нервова ўскокве пры кожным вашым набліжэнні, тады вам становіцца не па сабе. І вы проста гаворыце гэтаму чалавечку: кій, браце, свае практыкаванні, я такі-ж саіб, як ты...

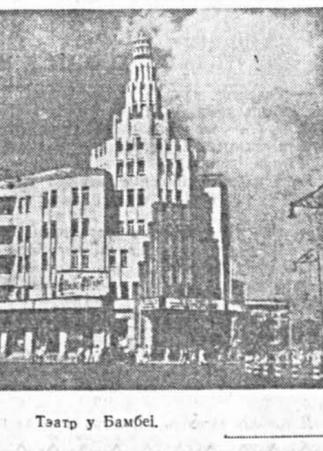
Можна, гэта дробязь, але гэта дробязь часта паўтараецца ў малым і ў вялікім.

Каланіялізм не пакінуў Індыі колькі-небудзь развітай прамысловасці. У краіне мала фабрык, мала заводаў, слаба выкарстоўваюцца багачы зямных недр. Справа дайшла да таго, што ангалічане вывезлі нават абсталяванне некаторых прадпрыемстваў, якія ім належалі. Багата з таго,

што можна было вырабляць у самой Індыі, прывозілася з-за мяжы ў абмен на каштоўную сыравіну або за высокую плату. Прыклад маленкі прыклад. Індыйскія жанчыны любяць насіць бранзалеты на абедзінных руках. Не грэбуюць яны і бранзалетамі для ног. Вядома, не кожная жанчына можа набыць срэбраныя або залатыя ўпрыгожванні, таму задавальваюцца шклянымі. Пошты на іх вялікі і роць да ядаўняга часу горы гэтых шкляных бранзалетаў прывозілі з-за мяжы, з Амерыкі. Улічваючы нядоўгавечнасць падобных ўпрыгожванняў, можна ўявіць, колькі танажу і срэдак далялося патраціць, каб перавозіць з-за двух акіяноў грузы гэтага шклянага друку.

Кажучы аб бранзалетах, мы ні ў якім разе не думаем пракаці індыйскіх жанчыну ў залішнім моднічанні ці шпіль з іх сціплым упрыгожваннем. Гэта сталае традыцыя, народная звычка. Трэба сказаць, што адуцельнае прыгожата вельмі ўласціва індыйскім жанчынам, які ў усюм народу. Элемэнт прыгожата арганічна звязаны з усім жыццём народа, з яго песнямі, музыкай, з яго жыллем і адзеннем. Традыцыйны ўбор жанчын — сары — багата ўпрыгожаны вышыўкамі, у залежнасці ад дастатку — залатымі, срэбранымі або шклянымі. У бяднейшых гэтае сары з прастай набойкі. Сялянін любяць размаўляваць сваю хату сухімі фарбамі. Звычайная арба або рэчы хадзіла ўжытку багата распісанымі рознымі ўзорамі. Гэтая любіць да фарбы да малаўліччых узораў адуцельна і ў адносінах да хатняй жыцця. Індыец упрыгожвае бакі і хрыбет свайго рабочага буйвала. Рогі жыўчыны звычайна афарбоўваюцца ў чырвоную або залатую, бронзавую фарбу. Нават у працавітоў-славоў жыўчына размаляваны яркімі кветкамі бакі, шырокія, як латухі, вушы, лоб. На падраэзных біўных красуюцца да блыску начышчаныя мадыяныя кольцы.

Гэтыя прыклады — а іх можна прывесці без канца — гавораць аб глыбокім пахучці прыгожасці, аб іменні да характэра, якія та ўласцівы індыйцы. Індыйскія рабочыя любяць яркія народныя відчышчы, карнавалы, народныя шэсці, розныя абрады, звязаныя з тымі ці іншымі бытавымі падзеямі. Нам даводзіцца бачыць вясельны «поезд» жаніха, які накіроўваўся да свайго нывесты. Гэта было познім вечарам. Уся вуліца была запружана вясельнай калонай, пасярэдзіне якой навалі пасоўвалася нешта падобнае на феерычную каласыну, запружаную парай срэбраных ледзёдаў, Гэта быў звычайны грузык, спецыяльна дэкарыраваны гірляндамі, кветкамі і срэбранай фольгай. На ілюмінаваным троне важна сядзеў жаніх у беласнежным адзенні і такой-жа чаламе. Па абыдзх баках вуліцы працягнуліся шарэнгі факельчыкаў, якія выско ва над галоўным носі звычайныя лямпы напальвання, дэкарыраваныя пад факелы. Уперадзе ішлі два арестры, адзін з нацыянальнымі інструментамі, другі звычайныя ваенныя з механічнымі трубамі, барабанами і латэрамі. Камельмаётар, апаранне паверх уніформы ў леанардува шкуру, выступалі такі паважна, урачыста, што да-

Тэатр у Банбелі.

балася, нібы ён выкопваў больш высокую місю, чымся сам жаніх. А трэба было бачыць, як стараліся музыканты, намагаючыся ва ўдзеле і спрыце перастаюць саміх сябе. Палачкі-біткі ў руках барабанчыкаў выраблялі такія вяржывыя і адначасны шпіруты, што здавалася: вольсць — і яны выпруца з рук і метарамі ўздыцаць пад самы месцік... А навакол вяселіцы, скакалі, спявалі пэнаі.

Нам даводзілася бачыць і іншыя працесі, звязаныя з бытавымі падзеямі. І там музыка і песні займалі сваё пачаснае месца, адпавядаючы, зразумела, таму ці ішаму моманту.

Рознастайны і каларытны індыйскі народ, у якіх знайшлі сваё аддэстраляно багатае гісторыя народа, геаграфічны асабынасці пасобных раёнаў, складалася духоўнага свету, вераванняў, звычаяў і традыцый народа. Свеасобнаыя індыйскія скокі. У іх знаходзім самыя розныя матывы: прапюныя, міфічныя, любюныя і г. д. Танцы вылучаюцца дакладнасцю рытму, параўнальнай павольнасцю рухаў, тонкай пластычнай ігрю рук і палляцаў. Праўда, часам павольнасць перабывае ікмілівым рухам і яшчэ больш ікмілай чачоткай, якая адбываецца не падашным богаў ці чарамакаў, як гэта бывае ў нас, а дэсатяцца спецыяльнымі брагютамі, якія надзвычайна на ноты. Скачучы босмы, босмы скачучы на спяне і прафесіянальным танцоўшчыкам. Дзіўнага эфекту падзвы ног і даючы рук фарбуюцца ў чырвоны колер. У некалькіх радах не апаіш усіх асабынасцей індыйскіх скокаў. Яны розныя ў розных штатах і акругах, у розных народах і народнасці, што наслягчы Індыю. Часам гэтыя скокі ўключаюць у сабе асобныя арабратычныя элемэнтны. Асабыныя скокі прыстаўваюцца да тых ці іншых бытавых падзей або да поўных свят.

(Працяг будзе).

Студзеньскія дні 1924 года ў Францыі

У Цэнтральным дзяржаўным архіве Кастрычніцкай рэвалюцыі і сацыялістычнага будаўніцтва БССР заходваюцца два нумары французскай камуністычнай газеты «Юманітэ» за 1924 год. Першы іх — ад 23 студзеня 1924 г. — у жалобнай рамцы з вялікім загалоўкам «ПАМЕР ЛЕНІН» і партрэтам Вяздзіміра Ільіча. Гэты нумар на рашонно французскіх камуністаў вышучаны ў колькасці некалькіх мільёнаў экзэмпляраў. У перадым артыкуле газеты Марсель Канэн адзначае велізарнае значэнне Леніна ў справе прадаўчынн вучыня Маркса і Энгельса, стварэння рэвалюцыйнай партыі рабочага класа і арганізацыі першай у свеце Совецкай дзяржавы.

У тыя дні ў Ліёне праходзіў ІІІ з'езд Камуністычнай партыі Францыі. Вестка аб смерці Леніна за-

стала дэлегатаў у разгар работ з'езду. Атрымаўшы жалобнае паведамленне, ЦК кампартыі вынес пастанову аб адпраўцы ў Маскву наступнай тэлеграмай: «З'езд Французскай камуністычнай партыі з глыбокім смуткам даведваецца аб смерці правадара сусветнага рэвалюцыйнага пралетарыята. Рабочы клас Францыі таксама глыбока, як і рускі рабочы клас, ачаду страту вырваванага правадара рэвалюцыі...» Тэлеграма была зашэражана з'ездам і адпраўлена ў Маскву 22 студзеня. Яна аублікавалася ў гэтым нумары газеты «Юманітэ» (ад 28 студзеня 1924 года) паведамляюцца ў наступнай шэсці працоўных Паўржа ў дзень пахавання Вяздзіміра Ільіча.

Газета піша: «Учора ўдзень французскі пралетарыят, адлукнуўшыся на заклік кампартыі, ушанаваў памяць Леніна грандыёзнай маніфэстацыяй. Перад будынкам гарадскога ратушы Сен-Дэні (рабочае прадмесце Парыжа) — на страдзе, пакрытай чырвоным сукном, красуюцца велізарны партрэт Леніна. Пад партрэтам — вянок з чырвоных ружаў...»

На чале маніфэстацыі ішлі члены ЦК кампартыі аўтар «Інтэрнацыяналь» П'ер Дзэйтэр, прадстаўнікі П'ерскага ўстаноў ў Францыі, супрацоўнікі партыі, аддзялення РОСТА, дэпутаты парламента ад кампартыі, члены рэдакцыі «Юманітэ» і дэлегаты ад прапюныя. Удзельнічалі таксама групы камуністаў розных нацый: рускіх, польскіх, венгерскіх, італьянскіх і іншых. Газета зазначае фотаздымкі, якія адуцельна стравуюць жалобнае шэсце прапюныя Парыжа. На адным з іх — П'ер Дзэйтэр, які спявае «Інтэрнацыяналь».

Н. КАМІНСКІ.

Самадзейныя артысты

За апошнія дзесяць год драматычны гурток Ашманскага раёнага Дома культуры паставіў 39 шматэпавых п'ес. Цяпер у рэпертуары калектыву «Даніцэба» Н. Гогаля, «Без віны віватываць» А. Остроўскага, «Калінавы гай» і «Палатон Крчач» А. Карнейчука. «Хто смяецца апошнім» К. Крапіны, «Выбачайце, калі заска!» А. Мак'янка і інш.

Гуртоўныя выступалі са сваімі канцэртамі і ў Нова-Вілянянскім раёне Літоўскай ССР, з культурна-адукацыйнага янога яны спабарняюцца.

Спектаклі самадзейных артыстаў добра вядомыя не толькі мясцовым калгаснікам, але і прапюныя суседніх раёнаў — Смаргонскага, Валожынскага, Юрацішкаўскага і Астравечкага.

Сярод гуртоўцаў ёсць некалькі самадзейных артыстаў, якія выступалі ў гэтым годзе за сваімі плячымі па дваццаці і нават больш выкаваных ролях.

Надаўна аднаму з самых актыўных і старэйшых самадзейных артыстаў — ашманскага раёнага аддзела культуры А. Фаміну — споўнілася 60 год. У сувязі з гэтым А. Фамін узнагароджаны Граматай Міністэрства культуры БССР.

І. КАВАЛЬЧУК.

Жаданы госць

Яна шпарка ідзе ад хаты да хаты. На вуліцах непагадае, дождж і вецер. З усіх куткоў нашай роднай краіны прыносіць яна цёплыя сардэчныя весткі ад родных, знаёмых, ад любімых.

Зося Таболіна з'яўляецца актыўным агітатарам, распаўсюджвальнікам друкаваных слоў. Для таго, каб свеасасова вадваліць попыт жыхароў вёскаў на перыядычны выданні, яна заўсёды трымае пры сабе квітанцы і прыануе калгаснікам выпісаць тую ці іншую газету або часопіс падпісчыкам газеты, часопіс або затрымава-адрасату пісьмо.

— Калі пашоўная сумка за плячымі цяжкая, з большай ахвотай працеш, — гаворыць яна.

Добрасуменная работа паштальёна садыёнічае павеліччю колькасці падпісчыкаў. Цяпер штодзённа Зося Таболіна

Канцэртны для калгаснікаў

Добра працуе калектыв мастацкай самадзейнасці сельгасарцелі імя Малавата Наральскага раёна. Кіруе ім настаўнік сямігадовай школы Федар Альшўскі.

Удзельнікі самадзейнасці выступалі з канцэртамі перад калгаснікамі, Драмгуртоўцы паказалі п'есу К. Крапіны «Пялюжэварнік». Затым танцавальны калектыв выкаваў танцы «Крыжачок» і «Лявоніку», а хор — песні «Едуць на вяселле», «Піеса аб Радзіме» і іншыя.

Выступленні перад чытачамі

Бюро Маладзечанскага літаратурнага аб'яднання правяло два літаратурныя вечары. Адзін з іх адбыўся ў пампашаным гарадскога кінатэатра «Радзіма». Са сваімі першымі выступамі маладыя паэты М. Карпенка, А. Хрэкевіч і М. Чарпаў.

Вялікі літаратурны вечар адбыўся таксама ў Юрацішкаўскім раённым Доме культуры. Свае новыя творы прапалі членны літаб'яднання ветсельчар А. Перагуд, работнік раёнага суда А. Гурко і іншыя.

Л. ІВАНОВА.

Каштоўны пачыны

Кіраўніцтва Ружанскага раёна, параіўшыся са старшынёй калгасаў, дало райпрамкамбінату заказ на выраб 136 стандартных газетных вітрын. Гэтыя вітрыны ўжо сёння ўстаноўлены ў многіх брыгадах, на жыццёгадоўчых фермах.

</